

Gran Teatre del Liceu

La traviata

GIUSEPPE VERDI

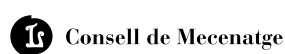
Amb la col·laboració de:

Temporada 2024-2025

Fundació Gran Teatre del Liceu

Patronat de la Fundació del Gran Teatre del Liceu

President d'honor

Salvador Illa Roca

President del patronat

Salvador Alemany Mas

Vicepresidenta primera

Sònia Hernández Almodóvar

Vicepresident segon

Jordi Martí Grau

Vicepresident tercer

Mària Eugènia Gay Rosell

Vicepresidenta quarta

Lluïsa Moret Sabidó

Vocals representants de la Generalitat de Catalunya

Josep Maria Carreté Nadal, Xavier Fina Ribó, Irene Rigau Oliver,

Àngels Barbarà Fondevila

Vocals representants del Ministerio de Cultura

Carmen Páez Soria, Paz Santa Cecília Aristu, Joan Subirats Humet,

Àngels Ingla Mas

Vocals representants de l'Ajuntament de Barcelona

Xavier Marcé Carol, Elisenda Rius Bergua

Vocal representant de la Diputació de Barcelona

Pau González Val

Vocals representants de la Societat del Gran Teatre del Liceu

Manuel Busquet Arrufat, Ignasi Borrell Roca, Josep Maria

Coronas Guinart, Javier Coll Olalla, Àgueda Viñamata

y de Urruela

Vocals representants del Consell de Mecenatge

Helena Guardans Cambó, Elisa Durán Montolío, Eduardo Navarro

de Carvalho, Rosario Cabané Bienert

Patró d'honor

Josep Vilarasau Salat

Secretari no patró

Joaquim Badia Armengol

Director general

Valentí Oviedo Cornejo

Comissió Executiva de la Fundació del Gran Teatre del Liceu

President

Salvador Alemany Mas

Vocals representants de la Generalitat de Catalunya

Sònia Hernández Almodóvar, Josep Maria Carreté Nadal

Vocals representants del Ministerio de Cultura

Paz Santa Cecília Aristu, Ana Belén Faus Guijarro

Vocals representants de l'Ajuntament de Barcelona

Xavier Marcé Carol, Elisenda Rius Bergua

Vocal representant de la Diputació de Barcelona

Pau González Val

Vocals representants de la Societat del Gran Teatre del Liceu

Manuel Busquet Arrufat, Javier Coll Olalla

Vocals representants del Consell de Mecenatge

Helena Guardans Cambó, Elisa Durán Montolío

Secretari

Joaquim Badia Armengol

Director general

Valentí Oviedo Cornejo

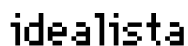

Gran Teatre
del Liceu

Un compromís
compartit

TEMPORADA ARTÍSTICA

Mecenes

[Tornar a l'índex](#)

Patrocinadors

 Santander Fundació

CASA SEAT

Damm
Fundació

FUNDACIÓN
MUTUAMADRILEÑA

FUNDACIÓ
PUIG

GRIFOLS

 Agbar

 MAPFRE

ZF CONSORCI
barcelona
ZONA FRANCA

tram

Protectors

 abertis

CATALONIA
• HOTELS & RESORTS •

cellnex
driving telecom connectivity

CUATRECASAS

Deloitte.

 demeter

econocom

FIATC
ASSEGUANCES

FBA Fundació
Bosch
Aymerich

 Fundació
Grup Farmacòutic
Salvat

Gramona

 grupo
GVC
Gaesco

HAVAS

 inibsa

mesoestetic

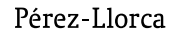
 ORDESA

PAU GASOL

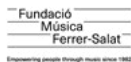
RBA

 Sifu

Col·laboradors

EL PETIT LICEU i LICEUAPRÈN

LICEUNDER35

LICEUAPROPA

TALENT JOVE I NOVA CREACIÓ

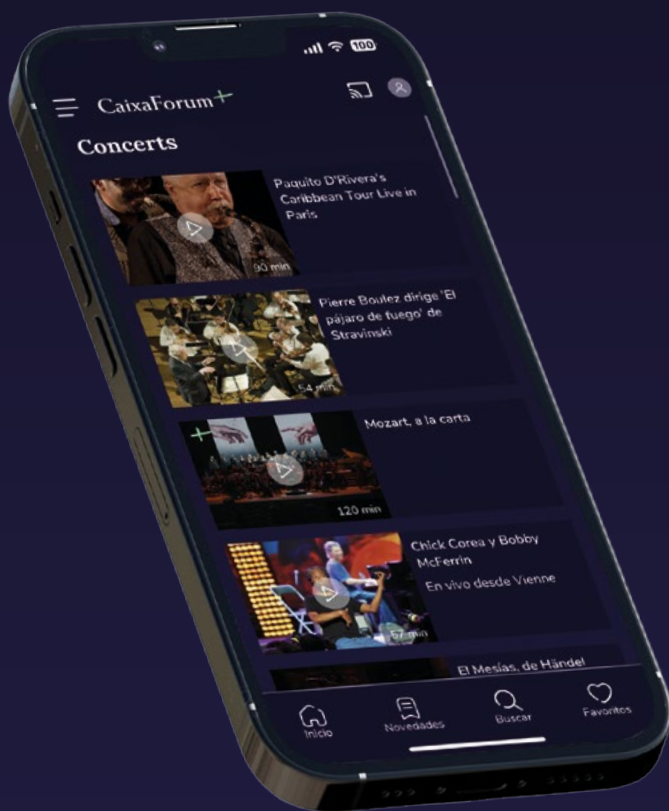
Mitjans de comunicació

Gran Teatre del Liceu

Moltes gràcies!

CaixaForum+

La cultura que t'espera

Connecta't a la plataforma gratuïta de cultura i ciència. Sèries, documentals, pòdcasts, concerts i molt més.

Descarrega't l'app aquí:

caixaforumplus.org

Fundació "la Caixa"

[Tornar a l'índex](#)

Junta benefactors

Presidenta

Cucha Cabané

Vicepresidenta

Elena Barraquer

Carlos Abril
 Ramon Agenjo
 Alfons Agulló
 Eulàlia Alari
 Muntsa Alcañiz
 Salvador Alemany
 Laura Álvarez
 Mercedes Álvarez
 Alicia Arboix
 Pere Armadàs
 Teresa Asensio
 Esperanza Aubert
 Luis Bach
 Vera Baena
 Josep Balcells
 Marc Balcells
 Mercedes Barceló
 Simon P. Barceló
 Rafael Barraquer
 Núria Basi
 Mercedes Basso
 Carmen Bastardas
 Margarita Batllori
 David Bermejo
 Manuel Bertran
 Anna Boix
 Ana Bofill
 Ignacio Borrell
 Agustí Bou
 Josep M. Bové
 Marta Bueno
 Tomas Buxeda
 Jordi Calonge
 Joan Camprubi
 Ramona Canals
 Elena de Carandini
 Josep Carbó
 Rosa Carcas
 Montserrat Cardellús
 Alejandro Caro
 Aurora Catà
 María Cruz Caturla
 Ramon Centelles
 Guzmán Clavel
 Sergio Corbera
 Javier Cornejo
 Luis Crispi
 Maite Cuffí
 Cuca Cumellas
 Lluís de la Rosa
 Ignacia de Pano
 M. Dolors i Francesc
 Meya Durall
 Mercedes Duran
 Francisco Egea
 M. Isabel Elduque
 Fernando Encinar
 M. José Einguix
 Aranzazu Escudero
 Carmen Escudero
 Joan Esquirol

Antonio Establés
 Patricia Estany
 Marisa Falcó
 Bettina Farreras
 Ignacio Feijoo
 Cristina Ferrando
 Magda Ferrer-Dalmau
 Inés Fisas
 Ricardo Fisas
 Santiago Fisas
 Albert Foraster
 Mercedes Fuster
 José Gabeiras
 Gabriela Galcerán
 Gema Galdón
 Jorge Gallardo
 Beatriz García-Sarabia
 Manuel Gari
 Pau Gasol
 Francisco Gaudier
 Anna Gener
 Lluís M. Ginjaume
 Ezequiel Giró
 M. Inmaculada Gómez
 Andrea Gömörý
 Albert Gost
 Casimiro Gracia
 Jaume Graell
 Quica Graells
 Ainhoa Grandes
 Francisco A. Granero
 Pere Grau
 Calamanda Grifoll
 Poppy Grijalbo
 Helena Guardans
 Pau Guardans
 Maria Guasch
 Bernardo Hernández
 Guillermo Herrera
 Joaquim Herrera
 Eva Hinds
 Pepita Izquierdo
 Gabriel Jené
 Josep Juanpere
 Lorena Jurado
 Iolanda Latorre
 Sofia Lluch
 Ma. Teresa Machado
 Waltraud Maczassek
 Rocio Maestre
 Carmen Marsá
 Cristina Marsal
 Josep Millan
 Verónica Mimoun
 Inma Miquel
 Xavier Miranda
 José M. Mohedano
 Joan Molins
 Victòria Moncunill
 Chelo Mora
 Juan Pedro Moreno
 Sílvia Muñoz
 Josep Oliu
 Magda Onandia
 Victoria Onyós
 Eduardo Ortega
 Victoria Parera

Anna París
 Montserrat Pinyol
 Ivan Pons
 M. Carmen Pous
 Jordi Puig
 Marian Puig
 Ton Puig
 Gloria Pujol
 Juan Eusebio Pujol
 Victòria Quintana
 Neus Raig
 Carmen Redrado
 Juan Bautista Renart
 Ferran Ribó
 Blanca Ripoll
 Joan Roca
 Miquel Roca
 Pedro Roca-Cusachs
 Alfonso Rodés
 Salvador Rovirosa
 Jacqueline Ruiz
 Josep Sabé
 Francisco Salamero
 Juan Antonio Samaranch
 Josef-David Sánchez-Molina
 Josep Ll. Sanfeliu
 Luis Sans
 Maria Soldevila
 Rafael Soldevila
 Silvia Sorribas
 Josep Taberner
 Manuel Terrazo
 Bernat -N. Tiffon
 August Torà
 Ernestina Torelló
 Ana Torredemer
 Román Trias
 Josep Turró
 Joan Uriach
 Joaquim Uriach
 Marta Uriach
 Manuel Valderrama
 Carmen Vendrell
 Gloria Ventós
 Josep Viader
 Eduardo Vilá
 Pilar de Vilallonga
 Josep Vilarasau
 Maria Vilardell †
 Luis Villena
 Joaquim Viñas
 Salvador Viñas
 Joaquín Viola
 Francisco Wendt
 Lydia de Zuloaga

Benefactors internacionals

Pierre Caland
 Johanna Derksen
 Maria Rosela Donahower
 Carmen Egido
 Philina Hsu Chang
 Izabela Karnacewicz
 Nathaniel Klipper
 Mónica Lafuente
 Éleonore Lavielle
 May Lawrence

Barry Lynam
 Cecilia Nordstrom
 Brian Pallas
 Javier Pérez-Tenessa
 Paul Schulz
 Eliina Selin
 Karen Swenson
 Verónica Toub
 Michael Winstrøm

Benefactors del cercle de la dansa

Paul Clastre
 Albert Garriga
 Pitu Lavin
 Ma. José Matosas
 M. Rosa Ollé
 Adelaida Planella
 Tati Quera

Benefactors joves

Alex Agulló
 Max Amat
 Lidia Arcos
 Ignacio Baselga
 Marc Busquets
 Diana Casajús
 Miquel Casas
 Marta Cuatrecasas
 Petra Duran
 Benito Escat
 Luigi Esposito
 Patricia Ferrer
 Pau Font
 Alejandra Forment
 Enric Girona
 Cristina Gómez
 Albert Hernández
 Santiago Lucas
 Alexandra Maratchi
 Dídac Marsà
 Marc Mayral
 Blanca Miró
 Juan Molina-Martell
 Elisabeth Montamat
 Felipe Morenés
 Juan Moreno
 Marta Parent
 Miquel Pedrerol
 Elisenda Perelló
 Santiago Pons-Quintana
 Andrea Puig
 Julia Puig
 Inés Pujol
 Pepe Pujol
 Toni Pujol
 Sara Ramírez
 Ana Recasens
 Patricia Ripollés
 Javier Ris
 Esperanza Schröder
 Claudia Segura
 Rafael Sicilia
 Manuel Torralba
 Carlos Torres
 Javier Uriach

Sigues

JUNTA DE **Benefactors**

**Contacta'ns
i gaudeix dels avantatges**

Departament de Mecenatge
93 485 86 31 / mecenes@liceubarcelona.cat

Benefactor

Amb el teu compromís fem del Liceu una Institució de referència
Tu també escrius la teva pàgina amb el Liceu

13

—
Fitxa tècnica

23

—
Amb el teló
abaixat

18

—
Orquestra

39

—
Argument
de l'obra

14

—
Fitxa artística

29

—
La traviata

20

—
Cor

Víctor García
de Gomar

45

—
English
synopsis

15

—
Repartiment

35

—
Sobre
la producció

50

—

Liceu+ Live

53

—

La traviata

Jaume Tribó

60

—

Biografies

Millor Banc a Espanya

CaixaBank, elegit per *Euromoney* com a:

- Millor Banc a Espanya
- Millor Banc Digital a Espanya
- Millor Banc en ESG a Espanya

Continuem innovant amb la finalitat d'estar cada dia més **a prop de les persones per a tot allò que importa** i, d'aquesta manera, contribuir a un futur més sostenible per a tothom.

Gràcies als clients i als empleats per fer-ho possible.

La traviata

GIUSEPPE VERDI

Òpera en tres actes

Llibret de Francesco Maria Piave basat en *La dame aux camélias* d'Alexandre Dumas fill.

Del 17 de gener al 2 de febrer del 2025

Estrena absoluta: 6 de març de 1853 al Teatro La Fenice de Venècia

Estrena a Barcelona: 25 d'octubre de 1855 al Gran Teatre del Liceu

Darrera representació al Liceu: 30 de desembre de 2020

Total de representacions al Liceu: 267

Gener 2025		Torn
17	19:30	E
18	18:00	PD
20	19:30	D-H
21	19:30	PC
22	19:30	B
23	19:30	G
27	19:30	A
28	19:30	PE
30	19:30	P
31*	19:30	F

Febrer 2025		Torn
1	19:00	C
2	17:00	T

*Amb audiodescripció

Durada aproximada: 3 h

Acte I: 30 min. | **Entreacte:** 20 min. | **Acte II:** 65 min. | **Entreacte:** 30 min. | **Acte III:** 35 min.

Fitxa artística

Direcció d'escena

David McVicar

Assistència al vestuari

John Liddell

Reposició

Leo Castaldi

Producció

Gran Teatre del Liceu, Scottish Opera (Glasgow), Teatro Real, Welsh National Opera

Coreografia

Andrew George

Assistència a la direcció musical

Daniel Perpiñán

Reposició de la coreografia

Claudia Agüero

Mestres assistents musicals

Véronique Werklé, Rodrigo de Vera, Vanessa García, David-Huy Nguyen-Phung, Jaume Tribó

Escenografia i vestuari

Tanya McCallin

Il·luminació

Jennifer Tipton

Cor del Gran Teatre del Liceu

Pablo Assante, director

Reposició de la il·luminació

Nicolas Fischtel

Orquestra del Gran Teatre del Liceu

Director Giacomo Sagripanti

Assistència a la direcció d'escena

Yannis Herrera

Amb la col·laboració de:

Repartiment

Violetta Valéry

Nadine Sierra (17, 20, 22, 27, 30 gener
i 1 febrer)

Ruth Iniesta (18, 21, 23, 28, 31 gener
i 2 febrer)

Flora Bervoix

Gemma Coma-Alabert

Annina

Patricia Calvache

Alfredo Germont

Javier Camarena (17, 20, 22, 27, 30 gener
i 1 febrer)

Xabier Anduaga (18, 21, 23, 28, 31 gener
i 2 febrer)

Giorgio Germont

Artur Ruciński (17, 20, 22 gener)

Mattia Olivieri (18, 21, 23, 28, 31 gener
i 2 febrer)

Lucas Meachem (27, 30 gener i 1 febrer)

Gastone

Albert Casals

Baró Douphol

Josep-Ramon Olivé

Marquès d'Obigny

Pau Armengol

Doctor Grenvil

Gerard Farreras

Giuseppe, servent de Violetta

Carlos Cremades (17, 20, 22, 27, 30 gener
i 1 febrer)

José Luis Casanova (18, 21, 23, 28, 31 gener
i 2 febrer)

Criat de flora

Pau Bordas (17, 20, 22, 27, 30 gener
i 1 febrer)

Alessandro Vandin (18, 21, 23, 28, 31 gener
i 2 febrer)

Comissionat

Alessandro Vandin (17, 20, 22, 27, 30 gener
i 1 febrer)

Pau Bordas (18, 21, 23, 28, 31 gener
i 2 febrer)

Figuració

Juli Bellot

Germán Parreño

Ballet

Alberto Aymar

Ángel Gabriel Gutiérrez

Ashton B. Hall

Carla Pizarro

Emily Lara King

Laura Vega

Paula Simón

Valentin Pagliaricci

Glossolàlia

Hi havia tanta gent que no sabia per què
omplia aquell indret sense funció ni esma
I tu i jo érem allà, fent part de la litúrgia
Però no ens n'havien dit res, d'aquella nova fe
Que tothom anunciava feta carn i vidre.
Era una concòrdia estranya, una comunió
de calze buit i pa ressec de dies, un cos mort
que calia venerar sense preguntes
en una cerimònia d'aparences i miratges
amb llavis que fingien saber-se les pregàries.
En deien glossolàlia però era por de no ser-hi
De perdre qui sap què, de no sé quin oblit
No calia entendre's, només assentir i riure
Quedar-s'hi, pel que fos, que era i no era.
Quan vaig sortir d'allà, tu m'hi esperaves
I vam quedar-nos fora tanta estona
Que vam oblidar els càntics i els sermons
I vàrem escarnir les profecies.
Quan ja no ens crèiem res, allà al carrer
Vam apagar el foc d'aquelles llengües
I així vam conjugar una parla nova
Que ja mai més ningú va poder entendre.

Per a en Borja Bagunyà
i en Víctor Garcia Tur

Extret de l'obra *Vermell de Rússia* (2020)

**Míriam Cano ha fet una selecció dels seus poemes i versos per a
tots els materials de la temporada 2024/25**

**“Qui ets tu per parlar
d’amor? Què són
aquestes paraules
noves? Només mira el
reflex del teu passat?
Quin home et dirà
esposa? Quin nen
voldria dir-te mare?”**

Alexandre Dumas, fill

La dama de les camèlies

L'Orquestra Simfònica del Gran Teatre del Liceu amb el seu director titular, Josep Pons.

Orquestra Simfònica del Gran Teatre del Liceu

L'Orquestra Simfònica del Gran Teatre del Liceu és l'orquestra més antiga de l'Estat espanyol. Durant gairebé 170 anys d'història, l'Orquestra del Gran Teatre del Liceu ha estat dirigida per les més grans batutes, d'Arturo Toscanini a Erich Kleiber, d'Otto Klemperer a Hans Knapperstbusch, de Bruno Walter a Fritz Reiner, Richard Strauss, Alexander Glazunov, Ottorino Respighi, Pietro Mascagni, Igor Stravinsky, Manuel de Falla o Eduard Toldrà, fins a arribar als nostres dies amb Riccardo Muti o Kirill Petrenko.

Ha estat la protagonista de les estrenes del gran repertori operístic a la península ibèrica del barroc als nostres dies i al llarg de la seva història ha dedicat també una especial atenció a la creació lírica catalana. Va fer el seu debut el 1847 amb un concert simfònic dirigit per Marià Obiols, essent la primera òpera *Anna Bolena*, de Donizetti. Des de llavors ha actuat de forma continuada durant totes les temporades del Teatre. Internacionalment cal destacar el Concert per la Pau i els Drets Humans, organitzat per la Fundació Onuart, retransmès des de la seu de les Nacions Unides a Ginebra el passat 9 de desembre del 2017.

Després de la reconstrucció de 1999 han estat directors titulars Bertrand de Billy (1999-2004), Sebastian Weigle (2004-2008), Michael Boder (2008-2012) i, des de setembre del 2012, Josep Pons.

Intèrprets

Violí I

- Olga Aleshinsky
- ◆ Eva Pyrek
- Joan Andreu Bella
- Birgit Euler
- Aleksandar Krapovski
- Sergey Maiboroda
- Oleg Shport
- Oksana Solovieva
- Yana Tsanova
- Emil Bolozan
- Oriol Algueró
- Francina Moll

Violí II

- ▲ Oleguer Beltran
- ◆ Rodica Monica Harda
- Andrea Ceruti
- Piotr Jeczmyk
- Magdalena Kostrzewska
- Kalina Macuta
- Mijai Morna
- Alexandre Polonski
- Sergi Puente
- Annick Puig

Viola

- ▲ Albert Coronado
- ◆ Josep Bracero
- Claire Bobij
- Bettina Brandkamp
- Salomé Osca
- Frank Tollini
- Patricia Torres
- Paula Santos

Violoncel

- ▲ Cristoforo Pestalozzi
- ◆ Núria Comorera
- Matthias Weinmann
- Andrea Amador
- Paula Lavarías
- Lourdes Kleykens

Contrabaix

- ▲ Joao Seara
- ◆ Javier Serrano
- ◆ Enric Bassacoma
- ◆ Cristian Sandu
- Sávio De La Corte

Flauta

- ▲ Albert Mora
- ▲ Sandra Luisa Batista

Oboè

- ▲ Barbara Stegemann
- Enric Pellicer

Clarinet

- ▲ Juanjo Mercadal
- Ionas Mercadal

Fagot

- ▲ Guillermo Salcedo
- Juan Pedro Fuentes

Trompa

- ▲ Carles Chordà S.
- Carles Chordà E.
- Gerard Sánchez
- Jorge Vilalta

Trompeta

- ▲ Josep Anton Casado
- Francesc Colomina

Trombó

- ▲ Juan González
- Antoni Duran
- Carlos Ferrer

Tuba

- ▲ José Miguel Bernabeu

Timpani

- ▲ Pere Cornudella

Percussió

- ▲ Enric Albiol
- Artur Sala
- Jose Luis Carreres

Banda interna

Flauta

- ▲ Aleksandra Miletic
- Nieves Aliaño

Trompeta

- Nacho Civera
- Javi Cantos
- David Alcaraz

Clarinet

- ▲ Darío Mariño
- ▲ Dolors Payá

Trombó

- ▲ Jordi Berbegal
- Jorge Sampere
- Luis Bellver

Fagot

- ▲ M. José Rielo
- ▲ Francesc Benítez

Percussió

- Jose Luis Carreres

Trompa

- ▲ Ionut Pogdoreanu
- Angela Bel

Arpa

- Tiziana Tagliani

El Cor del Gran Teatre del Liceu

Cor del Gran Teatre del Liceu

El Cor del Gran Teatre del Liceu neix juntament amb el teatre el 1847 i protagonitza des d'aleshores les estrenes a l'estat espanyol de la pràctica totalitat del repertori operístic, del barroc als nostres dies. Al llarg d'aquests gairebé 170 anys, el Cor del GTL ha estat dirigit per les més grans batutes, d'Arturo Toscanini a Erich Kleiber, d'Otto Klemperer a Hans Knapperstsbusch, de Bruno Walter a Fritz Reiner, Richard Strauss, Alexander Glazunov, Ottorino Respighi, Pietro Mascagni, Igor Stravinsky, Manuel de Falla o Eduard Toldrà, fins a arribar als nostres dies amb Riccardo Muti o Kirill Petrenko, i per els més grans directors d'escena.

El Cor del GTL s'ha caracteritzat històricament per una vocalitat molt adequada per a l'òpera italiana, consolidant un estil de cant de la mà del gran mestre italià Romano Gandolfi assistit pel mestre Vittorio Sicuri, que en fou el director titular al llarg d'onze anys i que creà una escola que ha tingut continuïtat amb José Luis Basso i Conxita Garcia i actualment amb Pablo Assante. També han estat directors titulars del Cor Peter Burian, Andrés Máspero i William Spaulding.

Intèrprets

Sopranos I

Mercedes Darder
Maria Genís
Olatz Gorrotxategi
Carmen Jimenez
Glòria López
Raquel Lucena
Raquel Momblant
Eun Kyung Park
Alexandra Zabala
Monica Luezas
Margarida Buendia

Sopranos II

Mariel Fontes
Aina Martin
Mª Àngels Padró
Sara Sarroca
Helena Zaborowska

Mezzo-sopranos

Elisabeth Gillming
Gema Hernandez
Marta Polo
Yuliia Safonova
Cristina Tena
Olga Szabo

Contralts

Mariel Aguilar
Sandra Codina
Yordanka Leon
Elizabeth Maldonado
Ingrid Venter
Guísela Zannerini

Tenors I

Jordi Galan
Xavier Martínez
Eduardo Ituarte
Alberto Espinosa
Andrea Antognetti
Francisco J. Ariza
Joan Prados

Tenors II

José Luis Casanova
Carlos Cremades
Sung Min Kang
Miguel A. Ariza
Gustavo de Gennaro
José Ant^o Medina

Barítons

Lucas Groppo
Plamen Papazikov
Domingo Ramos
Miquel Rosales
Leonardo Dominguez
Stefano Gentili
Gabriel Diap

Baixos

Pau Bordas
Miguel Ángel Currás
Dimitar Darlev
Ignasi Gomar
Igor Tsenkman
Alessandro Vandin
Walter Bartaburu

**“Nacemos tristes
y morimos tristes,
pero mientras
tanto amamos
cuerpos
cuya triste belleza
es un milagro.”**

Mario Benedetti

(Triste núm. 1)

AMB EL TELÓ ABAIXAT

Compositor

Giuseppe Verdi (1813-1901) és el màxim exponent de l'òpera italiana de la segona meitat del segle XIX. La seva llarga trajectòria permet veure una extraordinària transformació de l'estil, en un primer moment lligat a l'herència del bel canto romàntic (especialment influït per Donizetti) i amb identificacions amb el Risorgimento italià, fins a la depuració estètica de les seves òperes. Procliu a l'expressió dramàtica, Verdi va ser insistent amb els seus llibretistes sobre la voluntat d'arribar a la veritat teatral a partir del concepte de *parola scenica*, cosa que li va reportar èxits i una gran acceptació per part del públic, tot i ocasionals problemes amb la censura.

***La traviata* és, cronològicament parlant, l'última de les òperes integrades en la coneguda com a *Trilogia popular verdiana*, iniciada amb *Rigoletto* (1851) i seguida per *Il trovatore* (1853). *La traviata* ha acabat esdevenint una de les òperes més cèlebres de la història, adaptada a tota mena de formats a l'escenari i també a les pantalles de cinema. Verdi hi aconsegueix perfilar els trets psicològics dels personatges amb afinats cops de teatre, a més de**

crear una ambientació festiva i alhora llòbrega per ressaltar la complexitat de la seva protagonista, en qui convergeix el nucli dramàtic de la trama. El caràcter disbauxat i decadent del París del segle XIX és el marc ideal per a una òpera que planteja obertament, i per primer cop en la història del gènere, la vida d'una prostituta. A partir de *La traviata*, Verdi desplegarà la seva maduresa artística amb títols de forta empremta teatral com *Un ballo in maschera*, *Don Carlos*, *Otello* o *Falstaff*, entre d'altres.

Libret i llibretista

L'origen literari d'aquesta cèlebre òpera és *La dama de les camèlies*, d'Alexandre Dumas fill (1824-1895), dramaturg francès que va adaptar el 1852 la seva pròpia novel·la (publicada quatre anys abans) per al teatre, cosa que va permetre que Verdi assistís a una funció que el va esperonar a adaptar el text per a l'escena operística. La fama de la peça, inspirada en episodis autobiogràfics de Dumas, va transcendir les fronteres del teatre parlat i Francesco Maria Piave —poeta oficial dels teatres venecians— va adaptar-la per a un llibret al qual Verdi va posar una música que serveix a la perfecció la trama i el retrat dels personatges protagonistes, especialment Violetta Valéry, la dama de les camèlies de la novel·la dumasiana.

Estrena

El mateix teatre que havia acollit l'estrena de *Rigoletto* (la Fenice de Venècia) emmarcava les primeres funcions de *La traviata* (6 de març del 1853), tot i que per motius de censura es va haver de traslladar l'acció a finals del segle XVII. Tanmateix, l'estrena va ser un fracàs, perquè la representació escènica de la vida disbauxada d'una cortesana no era ben vista per la societat puritana assídua a l'espectacle operístic.

Però aquella primera mala rebuda no va impedir que ben aviat *La traviata* passés a ser una de les òperes predilectes del públic de tot arreu, amb una fama que arriba als nostres dies.

Estrena al Liceu

Quan l'òpera es va estrenar al Gran Teatre del Liceu (25 d'octubre del 1855) es va traduir com *La extraviada* i suposava també la primera funció de *La traviata* a Barcelona. Per a l'ocasió, es van repartir uns fulletons en què es deia: «Una mujer que se descarrió, que se separó del recto camino de la virtud y se entregó a toda clase de desórdenes para seguir ciegamente sus pasiones, llega por fin a convencerse de que la religión es solamente la que puede consolar y satisfacer nuestro corazón. La causa primera de este cambio es sin duda el verdadero amor del joven Alfredo, que pudo por fin arrancar a Violetta de su encenagamiento». Sobren els comentaris.

Nadine Sierra

Víctor Garcia de Gomar

Director artístic del Gran Teatre del Liceu

La traviata

“Cada vegada que s'estrenava una obra, ella l'anava a veure, i no li faltaven mai tres coses que sempre deixava a la vora de la seva llotja de platea: els binocles, una petita bossa de bombons i un ram de camèlies.”

Alexandre Dumas:

Capítol II, *La dama de les camèlies*.

Permeteu que comenci amb una petita història: el pintor Ramon Casas va començar una relació sentimental amb Júlia Peraire l'any 1905. Ella tenia 18 anys i ell, 39. En el context de l'època, els seus orígens i la diferència d'edat van provocar l'oposició de la mare de Casas (de l'alta burgesia catalana) i molta pressió social. Es van creuar al Maison Dorée de Barcelona, un cafè restaurant ubicat a la plaça de Catalunya, i l'atracció va ser tan forta que Casas va tenir Júlia com a musa en infinitat de quadres. Només es casarien quan la mare de Casas ja era morta (l'any 1922, 17 anys després de començar a festejar). Una de les seves obres més importants, *La Sargantain*, oli de 91 x 63 cm, de l'any 1907, descansa sobre les

parets del Cercle del Liceu.

D'altra banda, el febrer del 1852 Giuseppe Verdi i la seva parella, Giuseppina Strepponi, assisteixen a una representació teatral de *La dama de les camèlies*, d'Alexandre Dumas. L'impacte va ser tan gran que van decidir compondre música immediatament, així naixia *La traviata*. Al costat del llibretista Francesco Maria Piave, Verdi va crear un dels drames més realistes de la seva carrera, una òpera que no evita les tensions morals i mèdiques del material original, temes que considera «assumptes contemporanis». La parella Verdi-Strepponi havia tornat a viure a Busseto el juliol del 1849. La societat conservadora del poble italià va reaccionar negativament

envers Strepponi, una soprano i, als ulls d'aquella societat, una dona de teatre que vivia amb el compositor sense estar casats. Va patir el rebuig del poble i també a l'Església.

Dues històries connectades en què una parella veu frustrades les seves aspiracions pel judici implacable d'una societat classista, intolerant i violenta que ha decidit sacrificar una dona innocent a l'altar de la moralitat burgesa. Aquest és el rerefons d'aquest *capolavoro* verdità.

Un dels passatges més memorables de *La traviata* és el breu "Amami, Alfredo!" que canta Violetta al segon acte. En aquests pocs segons musicals, Verdi concentra una enorme càrrega expressiva. Verdi anotava en una carta a Cesare de Sanctis l'any 1853: «Vull que siguin temes nous, grandiosos, variats i agosarats. Agosarats fins a l'excés, nous en la forma i ideals per a la composició...».

En la seva apropiació de la novel·la d'Alexandre Dumas *La dama de les camèlies*, Verdi abordava la tràgica història d'amor impossible entre una cortesana i un jove burgès en una època marcada pel patriarcat. Ser una cortesana elegant de l'època volia dir poder tenir amants, que eren a la vegada "mecenes" estables. A la manera d'una *geisha* japonesa (o com Satine a la pel·lícula *Moulin Rouge*) havien de poder mantenir

una conversa en el context de l'alta societat (aristòcrates, músics, literats...). Violetta és una dona apassionada, commovedora, escandalosa i impotent davant de l'asfíxia de les convencions socials. Resulta extraordinari com en dues hores de música Verdi mostra la transició d'un personatge; la mutació de Violetta que passa de nina-protagonista d'un món d'excessos, obsessionada per les aparences i desesperada pel reconeixement en la societat (potser no hem evolucionat gaire quan ens analitzem com a societat a les xarxes socials, oi?) a discreta amant, servil, resignada i prudent "nora", d'amor noble.

Després de *Rigoletto* i *Il trovatore*, a *La traviata* Verdi vertebrava el seu concepte de drama musical més proper a la realitat i amb més versemblança. De fet, posa a escena una història coetània al París de la seva època: adapta la novel·la d'Alexandre Dumas fill, *La dama de les camèlies*, centrada en la vida de la cortesana Margarite Gautier (Violetta Valéry a l'òpera de Verdi). Alexandre Dumas era un dels quatre fills il·legítims de l'autor d'*Els tres mosqueters*. La història real de la seva relació amb Marie Duplessis, que moriria de tuberculosi amb 23 anys, va empènyer Dumas a escriure la celebrada novel·la, publicada l'any 1848. Així aquesta

autobiografia va ser enriquida amb detalls de ficció i els protagonistes reals van ser ocultats rere noms ficticis.

Verdi havia rebut l'encàrrec d'escriure una nova òpera per a la temporada de carnaval del 1853 a La Fenice. L'estrena el 6 de març esdevé un dels fracassos més importants de la història del gènere. La mala acollida sembla que va tenir més a veure amb el repartiment i Verdi escriu: «*La traviata* va fracassar ahir al vespre. Va ser culpa meva o dels cantants? El temps dirà.» Fanny Salvini-Donatelli, de 38 anys, no va fer una interpretació convincent d'una jove que es consumeix. Verdi s'hi havia oposat furiosament i, d'altra banda, el Germont de Felice Varesi, en un moment crepuscular de la seva carrera, tampoc hi va ajudar gaire.

La traviata, o Violetta Valéry, és una cortesana de París amb una vida molt glamurosa que ven el seu cos. Una dona amb llum pròpia que, malalta de tuberculosi, haurà de sacrificar el seu amor pur per Alfredo Germont per les convencions socials. El pare d'Alfredo no aprova la relació i la reputació familiar es posa en dubte. Violetta, inicialment consumista i vanitosa, serà la nova víctima d'un sistema capitalista, devorador de somnis. Amb una música brillant i virtuosa, critica amb brutalitat la so-

cietat de les aparences, una màquina que destrueix personalitats; especialment quan són dones que aspiren a ser lliures. Així, “Sempre lliure”, l'ària més cèlebre de Violetta, és un himne, un crit desesperat per reclamar un espai que ella encara no sap que està a punt de perdre.

Giuseppe Verdi es va enfrontar amb els seus contemporanis per la seva pròpia moral hipòcrita. El rol de Violetta demana una cantant i actriu excepcionalment versàtil. Es diu —amb raó— que l'ideal és que el paper sigui interpretat per tres sopranos diferents: una per a cada acte. La soprano Nadine Sierra, reina d'aquest teatre, encarnarà la tràgica heroïna juntament amb Javier Camarena, el carismàtic tenor mexicà que serà el seu «caro Alfredo». El trio de papers principals el completen el baríton verdità Artur Ruciński. El repartiment alternatiu no es queda enrere: Ruth Iniesta, Xabier Anduaga i Mattia Olivieri representen el present i futur de la lírica i es presentaran al Liceu per oferir-nos unes funcions inoblidables.

Capolavoro de principi a fi, paga la pena valorar la matriu belcantista de *La traviata*. Darrer capítol de la seva trilogia popular, es pot considerar la darrera òpera del bel canto? Amb les ulleres del virtuosisme vocal típic de la tradició italiana podem compren-

dre els ornaments, les agilitats, les cadències i les articulacions repartits per tota l'obra. El context: Bellini havia mort l'any 1835, Donizetti 13 anys després, Rossini gaudia del seu retir a París i l'únic en actiu era Mercadante.

La brillant producció firmada per David McVicar anuncia la vulnerabilitat de la "camèlia" en el presagi d'aquest anhel trencat. Una producció que va ser la primera a pujar a l'escenari immediatament després de la pandèmia. Aleshores, per les restriccions d'aforament pandèmiques, només la van poder gaudir el

30% del públic. Donem la benvinguda a un títol molt estimat que va representar un autèntic escàndol a l'època, i ara reviu no només per emocionar-nos, sinó també per ensenyar-nos com la societat pot ser falsa i no està disposada a canviar tan fàcilment. Després de 171 anys des de l'estrena a La Fenice, Violetta continua sent un crit desesperat i punyent d'una nova víctima de la hipocresia social.

Javier Camarena

Nadine Sierra, Artur Ruciński

David McVicar

Director d'escena

SOBRE LA PRODUCCIÓ

La traviata té lloc en habitacions i salons, no pas en palaus! Mentre investigàvem aquesta producció, el dissenyador i jo vam visitar diferents localitzacions que encara existeixen de la novel·la original de Dumas, i ens va sorprendre la intimitat del món on es va instal·lar Alphonsine Plessis. Les exagerades proporcions dels decorats tradicionals de *La traviata* tenen ben poca relació amb la realitat del París marginal del segle XIX. La festa de Violetta, al primer acte, passa en un petit apartament de quatre habitacions, realment molt luxós però no pas cap saló d'un palau (no hauríem d'oblidar que té lloc per tal de celebrar el triomf sobre la proximitat de la mort, i en cert sentit per mostrar al públic que ella encara és seductora).

Les dones que apareixen a l'escenari no són comtesses ni duquesses, sinó cortesanes, actrius, ballarines i serventes: barretaires, cosidores, donzelles i alcavotes. A les festes de Violetta no hi ha cap dona respectable. Els homes presents pertanyen evidentment a una classe social més

alta. El propòsit de la classe marginal era proporcionar entreteniment, relaxació, excitació i (per a un jove com Alfredo) ensenyaments sexuals a homes d'un cert estatus i posició econòmica. Així mateix, l'enigmàtica figura del doctor Grenvil tan sols es pot entendre realment en aquest context. En la vida real del segle XIX, aquest personatge fou el doctor Korreff, metge inhabilitat que amb prou feines es guanyava la vida practicant avortaments i tractant les malalties venèries de les cortesanes i la seva clientela.

Aquesta producció busca deliberadament despullar *La traviata* d'elements decoratius superflus, tot ambientant l'obra en la seva època però dins d'una seqüència fosca d'espais petits i asfixiants. Igual que la seva curta vida, les opcions de Violetta són poques i limitades. La certesa de la seva mort ja està escrita en l'epitafi concís de la seva tomba.

Artur Rucinski, Javier Camarena

**“Per als
vanitosos,
tots els altres
homes són
admiradors.”**

Antoine de Saint-Exupéry
Escriptor

Argument de l'obra

La traviata

La traviata al Gran Teatre del Liceu

Acte I'

París. A la casa de Violetta Valéry, una cortesana amant del baró Douphol. Enmig d'una festa, la jove és presentada per Gaston al seu amic Alfredo Germont. Violetta convida el nouvingut a entonar un brindis, seguit per tots els convidats.²

En un apart, Violetta sent indicis de la malaltia que comença a rosegar-la per dins (la tisi) i aprofitant que s'ha quedat sola, Alfredo li declara el seu amor i li diu que se l'estima des de fa un any. Violetta demana a Alfredo que torni l'endemà, el temps en què es marcirà la flor que la jove li lliura.³

Els convidats marxen i Violetta, sola, es debat entre una vida reposada al costat d'un home que se l'estima de debò i l'existència festiva del París mundà revestit per la beguda i les joies. Tot i que la veu d'Alfredo continua ressonant, Violetta opta per una vida lliure i desenfrenada.⁴

Acte II

Ha passat un temps. L'acció ens situa al camp, als afores de París, on Alfredo ha llogat una casa per allunyar Violetta de la vida frívola de la ciutat i, de passada, ajudar a remetre la malaltia. Tanmateix, Alfredo ha d'anar puntualment a la ciutat per aturar la venda d'objectes que Violetta deixa en emprèstic per mantenir la parella i un estat de vida mínimament còmode.⁵

Quan Alfredo ha marxat, Violetta rep la visita de Giorgio Germont, pare d'Alfredo. La relació escandalosa (per il·legítima) que mantenen Alfredo i Violetta provoca neguits en el món que envolta els Germont. Giorgio explica que la germana d'Alfredo ha hagut de trencar el compromís de noces amb el seu promès a causa de la relació escandalosa d'Alfredo amb Violetta.⁶ Tot i que el sacrifici serà gran, com que no vol ser cap destorb, la cortesana decideix abandonar Alfredo, no sense abans declarar-li el seu amor.⁷ Abans, li ha deixat una carta dient-li que ha de tornar a la seva antiga vida mundana, a París. El jove troba aleshores el seu pare, que el consola dient-li que enyora un fill que creia perdut.⁸ Alfredo es decideix a tornar a París per recuperar Violetta, davant la negativa del seu pare.

La segona escena transcorre a la casa de Flora Bervoix, amiga de Violetta. S'hi celebra una festa, enmig de la qual gitanes i matadors ballen mentre el cor entona cançons disbauxades.⁹

Violetta reapareix, trista però amb el seu antic amant, el baró Douphol. Qui també arriba és Alfredo, disposat a enfrontar-se amb Douphol a la taula de jocs. El jove guanya les partides de cartes i es declara afortunat en el joc i desgraciat en amors. Quan aconseguix quedar-se a soles amb Violetta, li retreu el seu abandó i la jove es mostra esquiva amb tota mena d'excuses i fins i tot confessa que estima Douphol.¹⁰

Endut per l'odi, Alfredo crida els convidats a la festa i llança els diners que ha guanyat damunt de Violetta, en agraïment pels "serveis prestats". La indignació s'apodera dels presents, entre els quals irromp de sobte Giorgio Germont, que retraurà al seu fill una actitud com aquella cap a Violetta. Mentre aquesta sent la humiliació sobre seu, Douphol desafia Alfredo a un duel.¹¹

Acte III¹²

Una habitació freda i buida, ocupada tan sols per un llit on jeu Violetta, assistida per la cambrera Annina i pel doctor Grenvil. A la jove li queden poques hores de vida i l'envolten la misèria i la malaltia. Es disposa aleshores a llegir la carta que li envia Giorgio Germont: Alfredo, que ha guanyat el duel amb el baró Douphol (ferit lleument), decideix tornar al seu costat per demanar-li perdó. La petició adjunta de guariment és en va, perquè Violetta sent propera la mort, cosa que l'aboca a recordar el passat.¹³

Al carrer se celebra el carnaval. Enmig de la disbauxa, arriba Alfredo, que es llança als peus del llit de la seva estimada, a qui demana perdó per la seva actitud a la festa. Violetta no tan sols el perdona, sinó que li diu que ben aviat tornaran a sortir.¹⁴

També arriba Giorgio Germont, penedit de la seva actitud autoritària cap a Violetta.¹⁵ Entusiasmada per l'ambient de festa, Violetta s'aixeca del llit i es disposa a assistir al carnaval, però el defalliment impedeix que es pugui vestir. A les portes de l'agonia, Violetta lliura a Alfredo un retrat dels seus dies feliços. I, tot i sentir un rebrot vital dins seu, acabarà caient morta davant del seu amant i dels qui l'acompanyen.¹⁶

Consulteu
l'argument
en format de
lectura fàcil

Comentaris musicals

- 1 L'òpera comença amb un preludi en Mi major, un sinuós *adagio* en 4/4 i subdividit en dues seccions: la primera, corresponent a l'agonia de Violetta i que retrobarem a l'inici del tercer acte; la segona, sobre l'"Amami, Alfredo" del segon.
- 2 L'ambient de festa i de disbauxa està perfectament descrit per Verdi, com ja havia fet, per exemple, al quadre inicial de *Rigoletto*. El caràcter festiu queda equilibrat per un brindis molt cèlebre ("Libiamo ne' lieti calici") i entonat primer per Alfredo i després per Violetta, amb les intervencions del cor. La pàgina està escrita en 3/8 i en Si bemoll major.
- 3 La gran escena entre Alfredo i Violetta és el duet "Un dì felice, eterea", que inicia el tenor. Verdi avança en la melodia fins a passatges climàtics, com el que subratlla la frase "Di quell'amor, quell'amor ch'è palpito", veritable *leitmotiv* de l'amor noble i sincer que unirà a partir d'ara la parella.
- 4 Verdi "regala" a la soprano una pàgina de gran volada lírica i de gran eficàcia teatral. "Ah, forse è lui" és l'ària, separada amb un recitatiu pel "Sempre libera" conclusiu, en què intervé Alfredo amb la frase "Di quell'amor...". Es podria dir que el compositor segueix encara els patrons del belcantisme tardà amb l'estructura recitatiu - ària - recitatiu ("Follie, follie!") - *cabaletta* ("Sempre libera"). Però aquest és tan sols el rerefons esquelètic, perquè Verdi va més enllà, per endinsar-se en la introspecció psicològica del personatge, a cavall entre la interiorització dels sentiments i l'explosió inconscient d'aquests.
- 5 L'acte comença amb un número convencional, tanmateix de gran atractiu: el recitatiu "Lunge da lei", l'ària "D' miei bollenti spiriti" (amb els imitatius *pizzicati* en forma de semicorxeres de la corda) i la *cabaletta* "Oh mio rimorso!", en què Alfredo mostra el seu enamorament i entusiasme cap a Violetta.
- 6 La gran escena entre Giorgio Germont i Violetta és una altra de les grans aportacions de Verdi com a dramaturg i es pot emparentar amb els duets entre el bufó i Gilda a *Rigoletto*. La severitat del pare d'Alfredo es mostra en el recitatiu anterior a "Pura siccome un angelo", en una arrencada que desperta la tendresa del personatge cap a la seva jove. Germont entendreà en el fons l'amor de Violetta, gràcies a passatges com el *cantabile* de la jove "Dite alla giovane" en 6/8, que el llibret de Piave accentua amb un explícit *piangendo*, i després de l'espasmòdic "Non sapete che colpita d'altro morbo".
- 7 Violetta canta aquí un expansiu "Amami, Alfredo, amami quant'io t'amo... Addio" sobre la melodia d'un tema que hem sentit al preludi. És un dels grans clímax de l'òpera i està resolt al llarg de divuit compassos amb dinàmiques contrastades (*crescendo* i *diminuendo*), que revelen la contradicció interna del personatge malgrat la seva sincera i indiscutible declaració amorosa.

- 8 “Di Provenza il mare, il suol” és una de les millors àries verdianes destinades a la corda baritonal. El número, un *andante piuttosto mosso* en 4/4, sintetitza tendresa i al mateix temps rudesia, com a mostra de la divisió interna del personatge, sens dubte després d’haver conegut Violetta i els seus sentiments. Curiosament, però, la *cabaletta* (“No, non udrai rimproveri”) no és de les millors del catàleg verdità.
- 9 Tot i que de caire convencional i molt properes a l’esperit de la *grand opéra*, les intervencions de les gitanes i dels matadors són brillants i reeixides.
- 10 En una escena tensa i en què les passions es desborden, semblantment al que passarà al final del tercer acte de *Otello*, del mateix Verdi.
- 11 El gran final d’aquest segon acte és una nova mostra de la capacitat de Verdi per crear situacions contrastades, en aquest cas el temor i la desesperació de Violetta, la consternació d’Alfredo, la severitat cap al seu fill de Germont i el paper del cor, amb un rerefons entre neutre i implicat amb la situació que s’acaba de crear.
- 12 L’atmosfera irreal de la primera secció del preludi es torna a presentar en un altre preludi, ara en Mi bemoll, de ressonàncies tristíssimes en el “cant” de la corda aguda, puntuada pels *pizzicati* de violes, violoncels i contrabaixos. Cap al final, la pàgina adquireix trets de marxa fúnebre.
- 13 Aquesta és l’altra gran escena de Violetta en aquesta òpera: després del preludi, el personatge aborda la lectura de la carta en un *parlando* (“con voce bassa senza suono ma a tempo”), que no té res a veure amb la lectura de la carta de Lady Macbeth a *Macbeth* (1847). Acte seguit, la gran ària “Addio del passato”, que combina tonalitats majors amb menors i que culmina amb un agònic La natural agut (indicat a la partitura amb un explícit “con un fil di voce”) sobre la síl·laba “-nì” de “finì” (“Tutto finì”).
- 14 “Parigi, o cara” és el duet amb què Alfredo inicia la seva última intervenció lluïda en un *andante mosso* en 3/8. Verdi demostra que ha assumit completament els paradigmes de l’òpera romàntica.
- 15 Abans de l’arribada de Germont, Violetta s’entusiasma per sortir, però cau a terra. En aquest moment, entona un “Gran Dio! morir sì giovane” carregat de la protesta de la corda confident, amb un ritme de negres i en *pizzicato*.
- 16 Els últims minuts de l’òpera tenen una intensitat indiscutible que demostren el gran home de teatre que era Verdi en aquell moment de maduresa compositiva. Sobre un ritme processional i fúnebre, puntuat a base de corxeres i semicorxeres, semblant a l’escena del “Miserere” d’*Il trovatore* (estrenada aquell mateix any 1853), Violetta entona l’elegíac “Prendi, quest’è l’immagine”. La resta de personatges responen, fins que la volada vocal de Violetta pren autonomia sobre les notes d’un violí oníric que entona la melodia del “Di quell’amor ch’è palpito” del primer acte. És l’agonia del personatge, que cau morta sobre el Si bemoll del “gioia!” final.

English synopsis

Act I'

Paris. At the home of Violetta Valéry, the courtesan lover of Baron Douphol. In the midst of a party, the young woman is introduced by Gaston to his friend, Alfredo Germont. Violetta asks the newcomer to make a toast, to which all the guests reply.²

In an aside, Violetta notices the first signs of the illness which has begun to eat her away inside (tuberculosis), and, finding her alone, Alfredo declares his love for her and tells her that he has been in love with her for over a year. Violetta asks Alfredo to come back the next day, the time it will take for the flower she gives him to wilt.³

The guests leave, and Violetta, alone, finds herself torn between a quiet life with a man she truly loves and a jubilant existence in a worldly Paris doused in drink and adorned with jewellery. With Alfredo's voice still echoing in her head, Violetta chooses a life of freedom and indulgence.⁴

Act II

Time has passed. The story resumes in the countryside, on the outskirts of Paris, where Alfredo has rented a house to distance Violetta from the frivolous life of the city and, in passing, alleviate her illness. Nonetheless, Alfredo must journey to the city from time to time to stop the sale of objects which Violetta has pawned to support the couple and maintain a minimally comfortable lifestyle.⁵

After Alfredo leaves, Violetta receives a visit from Giorgio Germont, Alfredo's father. The scandalous (due to its illegitimacy) relationship between Alfredo and Violetta is a source of tension for the Germont family. Giorgio explains that Alfredo's sister has been forced to end her wedding engagement due to Alfredo's scandalous relationship with Violetta.⁶ Despite the sacrifice, the courtesan, not wanting to be a burden, decides to leave Alfredo, but not before declaring her love for him.⁷ She leaves him a letter telling him that she must return to her former worldly life in Paris. The young man then runs into his father, who comforts him and tells him that he misses a son he thought was lost.⁸ Alfredo, against his father's wishes, decides to return to Paris to win Violetta back.

Scene two is set in the home of Flora Bervoix, a friend of Violetta. A party is taking place, in which gypsies and bullfighters dance to the chorus's tumultuous songs.⁹

Violetta reappears, sad, but with her former lover, Baron Douphol. Alfredo also arrives, ready to challenge Douphol at the gaming table. The young man wins the card games and declares himself lucky at cards but unlucky in love. When he finally manages to get Violetta alone, he reproaches her for leaving him. Violetta, aloof, makes all kinds of excuses and even claims to love Douphol.¹⁰

Driven by hatred, Alfredo summons the other party guests and throws his winnings at Violetta, in gratitude for the "services rendered". A sense of outrage grips the attendants, from among whom Giorgio Germont suddenly appears, scolding his son for his treatment of Violetta. In response to Violetta's humiliation, Douphol challenges Alfredo to a duel.¹¹

Act III¹²

A cold, empty room, occupied solely by a bed in which Violetta lies, aided by the chambermaid, Annina, and Doctor Grenvil. The young woman has but a few hours to live, enveloped by squalor and illness. She begins to read the letter sent to her by Giorgio Germont: Alfredo, who won the duel with Baron Douphol (who sustained minor injuries), has decided to return to her side to beg her forgiveness. However, the request to take care of herself is in vain, as Violetta senses that death is near, leading her to reflect on the past.¹³

In the street, Carnival is taking place. Amidst the celebrations, Alfredo arrives and throws himself at the foot of his beloved's bed, apologising for how he treated her at the party. Not only does Violetta forgive him but tells him that they will soon be together.¹⁴

Giorgio Germont also arrives, repentant of his authoritarian attitude towards Violetta.¹⁵ Animated by the festive atmosphere, Violetta steps out of bed and tries to get ready for Carnival, but is too weak to get dressed. At death's door, Violetta gives Alfredo a portrait of her in happier days. Despite feeling a resurgence of life inside her, she eventually dies in front of her lover and aides.¹⁶

Musical comments

- 1 The opera begins with a prelude in E major, a sinuous *adagio* in 4/4 subdivided into two sections: the first corresponds to Violetta's death throes and will re-sound at the beginning of act three; the second is based on "Amami, Alfredo" from the second.
- 2 The atmosphere of celebration and debauchery is described perfectly by Verdi, as he had previously done, for instance, in the opening scene to *Rigoletto*. The festive nature is offset by the famous toast ("Libiamo ne'lieti calici"), sung first by Alfredo and then by Violetta, with interventions from the chorus. The number is written in 3/8 and in B flat major.
- 3 The big scene between Alfredo and Violetta is the duet "Un dì felice eterea", begun by the tenor. Verdi takes the melody to climatic passages, such as the one underlined by the phrase "Di quell'amor, quell'amor ch'è palpito", the veritable leitmotif of the noble and sincere love which will unite the couple from that point forth.
- 4 Verdi "regales" the soprano a number with great lyrical heights and theatrical efficiency. The aria "Ah, forse è lui" is separated from the concluding "Sempre libera", in which Alfredo utters the phrase "Di quell'amor...", by a recitative. It might be argued that the composer remains faithful to the patterns of late Belcantism with the recitative-aria-recitative ("Follie, follie!") - *cabaletta* ("Sempre libera") structure. However, this is but the skeletal backbone, as Verdi goes further and explores the character's psychological state, which combines the internalisation of feelings with their unconscious explosion.
- 5 The act begins with a conventional yet engaging number: the recitative "Lunge da lei", the aria "De miei bollenti spiriti" (with the imitative *pizzicato* played as semiquavers by the strings) and the *cabaletta* "Oh mio rimorso!", in which Alfredo shows his love and devotion for Violetta.
- 6 The big scene between Giorgio Germont and Violetta is another of Verdi's major contributions as a playwright and may be likened to the duets between the jester and Gilda in *Rigoletto*. The severe nature of Alfredo's father becomes patent in the recitative "Pura siccome un angelo", a start which reveals the character's tender feelings towards the young woman. Germont will ultimately understand Violetta's love, thanks to passages such as the young woman's *cantabile*, "Dite alla giovane", in 6/8, which Piave's libretto accentuates with an explicit *piangendo* following the spasmodic "Non sapete che colpita d'atro morbo".
- 7 Here, Violetta sings an expansive "Amami, Alfredo, amami quant'io t'amo... Addio" to the melody of the song we heard in the prelude. This is one of the opera's most climactic moments and is comprised of eighteen bars with contrasting dynamics (*crescendo* and *diminuendo*), which reveal the character's internal contradictions despite her sincere and unquestionable declaration of love.
- 8 "Di Provenza il mare, il suol" is one of Verdi's best arias for baritones. The number, an *andante piuttosto mosso* in 4/4, is at once tender and coarse, symbolising the character's internal conflict, no doubt after discovering Violetta's feelings. Interestingly, however, the *cabaletta* ("No non undrai rimproveri") is not one of Verdi's best.

Musical comments

- 9 Though conventional and similar in spirit to the *grand opera*, the interventions of the gypsies and bullfighters are brilliantly rendered.
- 10 In a tense scene in which passions boil over, like what will happen at the end of act three of *Otello*, also by Verdi.
- 11 The grand finale of act two once again reflects Verdi's ability to create contrasting situations, in this case Violetta's fear and despair, Alfredo's dismay, Germont's harshness towards his son and the role of the chorus, with a background wavering between neutral and involved in the new situation.
- 12 The unreal atmosphere of the prelude's first section appears in another prelude, this time in E flat, in which the sorrowful "singing" of the high strings is punctuated by the *pizzicato* of the violas, cellos and double basses. Towards the end, the number adopts the air of a funeral march.
- 13 This is Violetta's other great scene in this opera: after the prelude, the character begins to read the letter in *parlando* style ("con voce bassa senza suono ma a tempo"), which has nothing to do with the reading of the letter by Lady Macbeth in *Macbeth* (1847). This is immediately followed by the great aria "Addio del passato", which combines major and minor chords and culminates with an agonising high A (indicated in the score with an explicit "con un fil di voce") on the syllable "-nì" in "finì" ("Tutto finì").
- 14 "Parigi o cara" is the duet in which Alfredo begins his final intervention, shining with an *andante mosso* in 3/8. Verdi shows that he has fully adopted the paradigms of the romantic opera.
- 15 Before Germont arrives, Violetta is excited about the prospect of going out, but collapses. She then sings "Gran Dio morir sì giovane", laden with grievance from the telltale strings, with a crochet rhythm in *pizzicato*.
- 16 The opera's final minutes are unquestionably intense, showcasing Verdi's showmanship at that point in his process of maturity as a composer. Violetta sings the elegiac "Prendi, quest'è l'immagine" over a processional, funerary rhythm, punctuated by quavers and semiquavers, as in the "Miserere" scene in *Il Trovatore* (which also premièred in 1853). The other characters respond, until Violetta's soaring voice sounds over the notes of a dreamlike violin, singing the melody from "Di quell'amor ch'è palpito" from act one. This represents the character's death throes, as she finally succumbs on the B flat from the final "gioia!".

**“- Maria: Loving is
enough.**

**- Tony: Not here.
They won't let us be.**

**- Maria: Then we'll
run away.”**

West Side Story

Música de Leonard Bernstein i text de Stephen Sondheim

Liceu + LIVE

TOT EL CONTINGUT AUDIOVISUAL DEL LICEU A UN CLIC

Un cop d'ull a la història

Sóc Marie. Sóc Marguerite. Sóc Violetta

La coreografia

PODCAST

La Prèvia

Totes les curiositats de *La traviata* de Giuseppe Verdi, a *La prèvia del Liceu*, el podcast.

**“Els plaers violents
acaben en la violència
i tenen el seu triomf en
la seva pròpia mort, de
la mateixa manera que
es consumeixen el foc
i la pólvora en un petó
voraç.”**

Romeu i Julieta

William Shakespeare

La traviata - Giuseppe Verdi

[Tornar a l'índex](#)

La traviata

Jaume Tribó

Luciano Pavarotti

— **al Liceu**

“Ma se tornando non m’hai salvato, a niuno in terra salvar m’è dato”

Estrena absoluta:

6 de març del 1853 al teatre de La Fenice de Venècia.

Estrena de la segona versió, definitiva:

6 de maig del 1854 al teatre San Benedetto de Venècia.

Estrena a Barcelona al Gran Teatre del Liceu:

5 d'octubre del 1855.

Darrera representació al Liceu:

30 de desembre del 2020

Total de representacions: 267

El títol d'aquest article ens remet a l'any 1992. La fotografia que hi veiem correspon a la sala del cor desapareguda amb l'incendi de dos anys més tard. Es tracta d'un assaig de *La traviata* amb gairebé tots els intèrprets. En una òpera com aquesta, molts recitatius tenen tanta o més força que les àries i els duos. En el rol protagonista debutava la magnífica soprano xilena Verónica Villarroel. Per a aprofundir la interpretació hom va convidar la mítica Magda Olivero, una de les Violettes més conspícues de tots els temps, a assistir

als assaigs. L'Olivero parlava poc; saludava quan arribava i s'acomiadava en anar-se'n. Semblava indiferent a la interpretació fins que després d'una setmana, no sé si avorrida o transportada als seus dies de glòria, es va aixecar de la cadira i, de forma inesperada i amb una veu horrorosament trencada, va declamar més que no pas cantar aquesta frase: «*Ma se tornando non m'hai salvato, a niuno in terra salvar m'è dato*». Tots els presents ens vàrem impressionar. A la fotografia hi veiem, de dalt cap baix, el tenor Antoni Comas, el baríton Cristóbal Viñas, el baríton Jesús Castillón, el baix Joan Tomàs, el tenor Antoni Lluch, el baríton Barry Mora (Germont amb el mèrit ben dubtós que després de “Di Provenza” no va tenir cap aplaudiment), la soprano Maria Àngels Sarroca, la soprano María Uriz, la soprano Verónica Villarroel, el pianista Anthony Manoli, la diva Magda Olivero, el tenor Keith Olsen, el baríton Lluís Sintès, al qual devem la fotografia, jo i la cap de regidoria Xesca Llabrés. D'això fa 32 anys. Alguns ja no hi són. Som pocs els supervivents i menys els que seguim en actiu.

Mafalda Favero

Renata Tebaldi

De dalt cap baix, Antoni Comas, Cristóbal Viñas, Jesús Castellón, Joan Tomàs, Antoni Lluch, Barry Mora, Maria Àngels Sarroca, María Uriz, Verónica Villarroel, Anthony Manoli, Magda Olivero, Keith Olsen, Lluís Sintes, Jaume Tribí, Xesca Llabrés.

Violetta ja no tenia veu, però tots vàrem entendre la força que pot tenir un recitatiu. L'Olivero no era una figura popular al Liceu. Només hi havia fet precisament *La traviata* l'any 1956. Sorpren ara que l'èxit no fos esclatant. L'explicació rau en el fet que aquella *Traviata* va caure entre la *Tosca* i l'*Aida* que Renata Tebaldi, en el moment més gloriós de la seva carrera, cantava al Liceu. Recordem que amb *La traviata* la Tebaldi va debutar a casa nostra l'any 1953. Curiosament alternà aquesta obra amb una altra de vocalisme tan oposat com *Tosca*. Però la Magda Olivero serà sempre entre les més grans protagonistes que ha tingut *La traviata* a casa nostra: Gemma Bellincioni, Hariclea Darclée, Rosina Storchio, Gilda Dalla Rizza, Mafalda Favero, Renata Tebaldi, Renata Scotto, Virginia Zeani, Edita Gruberová, Patrizia Ciofi, Elena Moşuc, Pretty Yende, Lisette Oropesa i Ermonela Jaho. A aquests noms cal afegir-hi

les dives del país: Graziella Pareto, Elvira de Hidalgo, Mercè Capsir, que durant la dècada dels quaranta n'arribà a fer sis edicions gairebé consecutives, i Montserrat Caballé.

La figura del tenor, Alfredo, ha anat cobrant una importància que sempre se li havia negat. *La traviata* era obra de soprano i baríton. Alfredo era un rol del tot menystingut i que sovint no cantava ni l'ària "De' miei bollenti spiriti". De la *cabaletta* "Oh mio rimorso" cal recordar que fins al 1956, quan la va exhumar Gianni Raimondi, feia gairebé 100 anys que no s'havia sentit al Liceu. *La traviata* té alguns punts febles i el més evident és la *cabaletta* del baríton "No, non udrai rimproveri". Fins a l'edició de la temporada 2001-2002, aquesta *cabaletta* era sistemàticament eliminada. Això ja es feia el 1862 tot i que ens consta per la premsa que el públic protestava per aquell tall.

[Tornar a l'índex](#)

Les grans Violettes van provocar la presència de grans tenors. I així el 1963 trobem el trist debut de Luciano Pavarotti, innegablement indisposat, que ja va fer algun gall al brindis i que no va passar de la primera representació. Pavarotti mantenia un record desagradable del seu pas pel Liceu, on no tornà fins al 1971 amb unes *Bohème* memorables amb la Caballé i *Lucia*, amb Cristina Deutekom. Encara va fer un recital mentre que el 1992, anunciat per *L'elisir d'amore* en unes representacions fora d'abonament, vingué a Barcelona i fins i tot assajà dos dies a l'escenari. Al tercer dia anuncià que no se sentia bé de veu... i se'n va anar.

Com a tenors de *La traviata* vénen després una rere l'altra les veus de Jaume Aragall, Franco Bonisoli, Josep Carreras, Alfredo Kraus, Roberto Alagna i a l'última edició Pavol Brešlík, Dmitry Korchak i Arturo Chacón-Cruz. Els barítons, igualment il·lustres: l'anglès Sir Charles Santley, Riccardo Stracciari, Mattia Battistini, Apollo Granforte, Raimon Torres, Rolando Panerai, Manuel Ausensi, Piero Cappuccilli, Vicenç Sardineiro, Joan Pons, Leo Nucci, Àngel Òdena i Carlos Álvarez.

Per tradició oral la memòria històrica ens recorda que quan Riccardo Stracciari –sembla que el millor papà Germont que hi ha hagut mai– cantava *La traviata*, el poble canviava el títol de l'òpera, que esdevenia *La stracciata*. Stracciari, que ja la cantava al Liceu el 1912, en va fer quatre edicions diferents, l'última el 1939. El bis de “Di Provenza” era obligat, tot i que

el *Diario de Barcelona* de l'1 de setembre del 1912 lamenta «la repetición de una romanza tan vulgar por su melodía».

Hem comptat amb la presència de grans mestres, com Giovanni Bottesini, director i el contrabaixista més virtuos de la història, Antonino Votto; Napoleone Annovazzi, durant els anys quaranta director musical del nostre teatre; Angelo Questa; Carlo Felice Cillario i, als últims temps, Evelino Pidò i dues directores, Julia Jones i Speranza Scappucci. Recordem la magnífica producció de David McVicar que ara es reposa per tercera vegada. Els mèrits d'aquesta òpera avui ens semblen prou evidents tot i que no sempre ha estat així. El 17 d'abril del 1863, després de la representació, el programa es va allargar amb un *divertimiento*, un “Paso del Polichinela”, un paso de les ballarines senyores Noverini i Castellanos i encara el “Gran paso de los zancos” del jove artista senyor Haslam. Amb *La traviata* no n'hi havia hagut prou.

Aquest ha estat un dels títols més liceistes i això l'apropa als Verdi més representats aquí: *Aida*, *Rigoletto* i *Il trovatore*. Amb tot, el Liceu té un gran buit amb *La traviata*: el 22 de febrer del 1886 Adelina Patti, la diva més gran de l'època, canta aquesta òpera al Teatre Principal. Al Liceu no hi arribà a actuar mai; pagava poc.

El públic del Liceu sempre ha tingut una estimació especial envers Verdi, bé que la crítica no sempre compartís aquesta estimació. Resulta més que curiós llegir la crítica de l'estrena de *La traviata* al

Magda Olivero

Renata Scotto

Virginia Zeani

[Tornar a l'índex](#)

nostre teatre i que recollia el *Diario de Barcelona*, el 28 d'octubre del 1855: «Poco inspirado estuvo á la verdad el Maestro Verdi en la composición de *La traviata*... hay en la composición poca originalidad». Quaranta anys més tard *La traviata* era considerada «una ópera tan gastada que aburre á los públicos».

Cada crític ha tingut i té el seu criteri, però pocs teatres poden lluir d'haver tingut com a Violetta de *La traviata*, una rere l'altra, en poc menys de vint anys, Renata Tebaldi (1953), Magda Olivero (1956), Renata Scottò (1961), Virginia Zeani (1963) i Montserrat Caballé (1969 i 1973).

Montserrat Caballé

Edita Gruberová

Verónica Villarroel

Pretty Yende

Ermonela Jahov

Gianni Raimondi

Virginia Zeani,
Luciano Pavarotti

[Tornar a l'índex](#)

Jaume Aragall

Franco Bonisoli

Josép Carreras

Edita Gruberová
+ Alfredo Kraus

“La vanitat i l’orgull són coses molt diferents, tot i que sovint es prenguin com a sinònimes. Una persona pot ser orgullosa sense ser vana. L’orgull es refereix més a la nostra opinió de nosaltres mateixos; la vanitat, a allò que els altres pensin de nosaltres.”

Jane Austen

Escriptora

Biografies

Giacomo Sagripanti

Director musical

Guardonat com a Millor Jove Director als Opera Awards de 2016, treballa regularment en teatres com l'Opéra National de París, la Royal Opera House de Londres, el Teatro Real de Madrid i la Wiener Staatsoper, així com en festivals com Pesaro, Chorégies d'Orange i Aix-en-Provence. Col·labora freqüentment amb orquestres com l'Orquestra de la RAI de Torí, la WDR Funkhausorchester Köln, l'Orquestra del Théâtre du Capitole de Toulouse, l'Orquestra de Cambra de París i la Münchner Rundfunkorchester, entre d'altres. Entre els seus compromisos recents destaquen *Lucia di Lammermoor* (Royal Opera House, Londres), *La traviata* (Teatro San Carlo, Nàpols), la Simfonia núm. 4 de Mahler (Ross, Sevilla) i *Don Pasquale* (Wiener Staatsoper). Properament debutarà al Metropolitan Opera de Nova York amb *Il barbiere di Siviglia*.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2017/18 amb *Il viaggio a Reims* i hi tornà amb *Tosca* (2022/23) i *La cenerentola* (2023/24).

David McVicar

Direcció d'escena

David McVicar va néixer a Glasgow i es va formar com a actor a la Royal Scottish Academy of Music and Drama. Va ser nomenat cavaller el 2012 pels seus serveis a l'òpera i fet Chevalier de L'Ordre des Arts et des Lettres pel Govern francès. Les seves produccions s'han representat arreu del Regne Unit, incloent-hi *Le Nozze di Figaro*, *Salome*, *Adriana Lecouvreur*, *Aida*, *Les Troyens* i *Death in Venice* al Royal Opera House; *Der Rosenkavalier*, *The Turn of the Screw* i *Medea* a l'English National Opera, així com *Die Meistersinger Von Nurnberg* i *Die Entführung aus dem Serail* al Glyndebourne Festival Opera i *La Traviata*, *Il Trittico*, *Falstaff*, *Pelléas et Mélisande*, *The Rake's Progress*, *Così fan tutte*, *Madama Butterfly* a la Scottish Opera. Ha treballat extensament a Europa al Théâtre des Champs-Élysées, Opéra National de París, Opéra National du Rhin a Estrasburg, Gran Teatre del Liceu, Festival d'Aix-En-Provence, Teatro La Scala a Milà, Festival de Salzburg, entre d'altres. Als EUA, ha dirigit nombroses produccions al Metropolitan Opera de Nova York, incloent-hi *Medea*, *Fedora*, *Don Carlo* (també a la Lyric Opera de Chicago), *Adriana Lecouvreur*, *Anna Bolena*, *Il trovatore*, *Maria Stuarda*, *Giulio Cesare*, *Cavalleria rusticana* i *Pagliacci*, *Roberto Devereux*, *Tosca* i *Norma*. També

ha treballat a la Lyric Opera de Chicago, San Francisco Opera, Canadian Opera Company, Opera Australia i Santa Fe Opera.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2006/07 amb *Manon*, i hi ha tornat amb *Adriana Lecouvreur* (2011/12 i 2023/24), *Agrippina* (2013/14), *La traviata* (2014/15), *Andrea Chénier* (2017/18), *La clemenza di Tito* (2019/20), *La traviata* (2020/21) i *Die Zauberflöte* (2021/22).

Leo Castaldi

Repositor

Nascut a Milà, es graduà a la Universitat de Siena en lletres modernes. Interessat en la fotografia, el vídeo i les instal·lacions interactives, el 2003 va obtenir una beca com a jove artista a San Quirico d'Orcia (Il Cantiere Rema Salvadori). L'any 2005 va establir-se a Barcelona, i des d'aleshores inicià una relació professional amb Lluís Pasqual, de qui ha estat ajudant de direcció des de l'any 2007 i fins a l'actualitat. De Pasqual ha dirigit les reposicions de títols com *Le nozze di Figaro*, *Il prigioniero*, *Suor Angelica*, *Manon Lescaut* i *Doña Francisquita* al Gran Teatre del Liceu; *Simon Boccanegra* al Palau de Les Arts Reina Sofia de València, *La donna del lago* al Teatro alla Scala de Milà, *Château Margaux* i *La viejecita* als Teatros del Canal de Madrid, i, de nou, *Doña Francisquita* a Lausana.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2008/09 amb *Le nozze di Figaro*, des d'aleshores hi ha tornat amb molta assiduitat, les darreres ocasions amb *Doña Francisquita* (2019/20), *La traviata*, *Lessons in Love and Violence*, *Lucia di Lammermoor* (2020/21), *Macbeth* (2022/23) i *La forza del destino* (2024/25).

Andrew George

Coreògraf

Abans de dedicar-se a les coreografies per a produccions d'òpera, va treballar com a ballarí per a Matthew Bourne. Ha coreografiat les òperes *Andrea Chénier*, *Les troyens*, *Adriana Lecouvreur*, *Salome*, *The turn of the screw*, *Agrippina*, *Die Walküre*, *Die Entführung aus dem Serail*, *Die Meistersinger von Nürnberg*, *Giulio Cesare*, *Carmen* i *La traviata*, entre d'altres. Coreografies que ha presentat a la Royal Opera House i English National Opera de Londres, Lyric Opera de Chicago, Royal Danish Opera de Copenhaguen, Teatro Regio de Torí, Grand Théâtre de Ginebra, Teatro Real de Madrid, Metropolitan Opera de Nova York, Sydney Opera House, New National Theatre de Tòquio, Wiener Staatsoper, Oper Frankfurt, Théâtre des Champs Élysées de París, Deutsche Staatsoper de Berlín, La Monnaie de Brussel·les, Teatro alla Scala de Milà, Opéra National du Rhin d'Estrasburg, així com als festivals de Glyndebourne i Salzburg.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2011/12 amb *Adriana Lecouvreur*, i hi ha tornat amb *Agrippina* (2013/14), *La traviata* (2014/15 i 2020/21) i *Andrea Chénier* (2017/18).

Tanya McCallin

Escenògrafa i figurinista

Ha treballat arreu del món en produccions de teatre de text i en òpera. Pel que fa a la lírica, ha participat en *Rigoletto*, que es va poder veure a la Royal Opera House de Londres, Teatro Real de Madrid i Festival de Savonlinna; *Le nozze di Figaro* a Londres i València; *Der Rosenkavalier* a l'Scottish Opera de Glasgow, Opera North de Leeds, English National Opera (ENO) de Londres i Den Norske Opera d'Oslo; *La traviata* a Glasgow, Grand Théâtre de Ginebra i Madrid; *The turn of the screw* a l'ENO, *Macbeth* al Teatre Mariïnski de Sant Petersburg; *Manon* a l'ENO, Dallas, New Zealand Opera d'Auckland, Houston Grand Opera i Lyric Opera de Chicago; *La traviata* al Teatre Bolxoi de Moscou; *Les contes d'Hoffmann* al Festival de Salzburg; *Semele* al Théâtre des Champs Élysées de París; *Così fan tutte* a l'Opéra National du Rhin d'Estrasburg; *Il barbiere di Siviglia* a l'ENO, així com *Carmen* a Londres, Oslo, Austràlia i a la Xina.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 1996/97 amb *Il barbiere di Siviglia*, i hi ha tornat amb *Manon* (2006/07) i *La traviata* (2014/15 i 2020/21).

Jennifer Tipton

Il·luminadora

A més de treballar en teatre, òpera i dansa, actualment imparteix classes sobre il·luminació a la Yale School of Drama de New Haven. Ha estat reconeguda amb els premis Dorothy and Lillian Gish (2001) i Jerome Robbins (2003) i les beques Gracie i MacArthur. Entre els seus treballs recents en òpera trobem *The loser* (David Lang) a LA Opera de Los Angeles, i en dansa el ballet *Principia* (Justin Peck) al New York City Ballet.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 1992/93 amb l'espectacle *Soirée Jerome Robbins* interpretat pel Ballet de l'Opéra de París, i hi ha tornat amb *La traviata* (2014/15 i 2020/21), l'«Homenatge a Enric Granados» (2015/16) i *La clemenza di Tito* (2019/20).

Pablo Assante

Director del cor

Pablo Assante va néixer a Quilmes l'any 1975. Va començar els estudis de piano als 8 anys a l'Escola de Belles Arts de la seva ciutat natal i després els va continuar al Conservatori Nacional de Buenos Aires. El 1997 va obtenir la Llicenciatura en Música, en les especialitats en Direcció Orquestral i en Direcció Coral, a la Universitat Catòlica Argentina i va prosseguir l'estudi de les dues especialitats al Mozarteum de Salzburg (càtedra Denis Russell / Jorge Rotter i Karl Kamper). Des del 2001, ha treballat com a mestre preparador, com a director d'orquestra i, principalment, com a director del cor en les temporades de diversos teatres lírics, com els de Chemnitz, Frankfurt, Saarbrücken, Dresden (Semperoper) i el Teatro Carlo Felice de Gènova. Com a director d'orquestra, ha dirigit ballet, òpera (entre altres títols, *Cavalleria Rusticana*, *I Pagliacci*, *Don Giovanni*, *La vídua alegre*), concerts simfònics i simfonicorals (com els *rèquiems* de Mozart i Verdi, i la simfonia *Lobgesang*, de Mendelssohn), amb orquestres com la Robert Schumann Philharmonie, la Saarländisches Staatsorchester, l'Orquestra Simfònica Nacional Argentina i l'orquestra del Teatro Carlo Felice de Gènova. Les seves col·laboracions com a director del cor també inclouen el cor Voci Bianche di Roma per al Teatro dell'Opera i l'Acadèmia Nacional de Santa Cecília de Roma; el cor de la Ràdio de Leipzig; el cor de la Simfònica de Bamberg; el cor de l'Òpera de Zuric; el Festival de Pasqua de Salzburg, amb els cors de la Semperoper de Dresden i de l'Òpera de Munic (Parsifal, DVD Deutsche Grammophon), i, més recentment, amb els teatres d'òpera de Xi'an, Pequín, Xangai i Staatsoper München. A més d'un repertori operístic ben ampli que comprèn els títols principals de Wagner, Verdi i Puccini, ha col·laborat com a director de cor en simfonicorals —com la *Missa Solemnis*, de Beethoven (DVD Unitel); el *War*

Requiem, de Britten; l'*Ein Deutsches Requiem*, de Brahms; els oratoris *Das Liebesmahl der Apostel*, de Wagner; *The dream of Gerontius*, d'Elgar, i les simfonies de Mahler 2, 3 i 8— i amb directors com Kurt Masur, Georges Prêtre, Colin Davis, Christian Thielemann, Fabio Luisi i Kirill Petrenko.

Nadine Sierra

Violetta Valéry

Soprano. La soprano nord-americana Nadine Sierra va guanyar el Richard Tucker Award el 2017 i el Beverly Sills Artist Award del Metropolitan Opera de Nova York el 2018. Actua als teatres d'òpera més prestigiosos del món, incloent el Metropolitan Opera de Nova York, La Scala de Milà, l'Opéra de París, la Staatsoper de Berlín, la Royal Opera House de Covent Garden i el Gran Teatre del Liceu de Barcelona. El 2018 va publicar el seu primer àlbum, *There's a Place for Us*, amb Deutsche Grammophon/Universal Music, seguit de *Made for Opera* el 2022. La temporada 2024/25 ha començat amb el seu debut a la Wiener Staatsoper com a Juliette (*Roméo et Juliette* de Gounod). Altres compromisos d'aquesta temporada inclouen Gilda (*Rigoletto* de Verdi) al Metropolitan Opera; Violetta Valéry (*La traviata* de Verdi) al Liceu i al Teatro Real de Madrid; Amina (*La sonnambula* de Bellini) i Maria (*West Side Story* de Bernstein) al Liceu; Juliette al Teatro San Carlo de Nàpols, Adina (*L'elisir d'amore* de Donizetti) a la Wiener Staatsoper i el rol titular de *Manon* de Massenet a l'Opéra de París. Entre els moments destacats de temporades recents es troben Adina i el

rol titular de *Lucia di Lammermoor* a la Royal Opera House, Gilda en una gira de la Royal Opera House al Japó sota la batuta de Sir Antonio Pappano, Juliette i Violetta a l'Opéra de París i el rol titular de *Luisa Miller* de Verdi al Teatro San Carlo.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2020/21 amb el concert *Del dolor a l'esperança* i *Lucia di Lammermoor* i hi ha tornat amb *Manon* (2022/23).

Ruth Iniesta

Violetta Valéry

Soprano. Nascuda a Saragossa, Ruth Iniesta va ser guardonada amb el Premi Talía 2024 de l'Acadèmia de les Arts Escèniques d'Espanya. Ha cantat en teatres i festivals com el Teatro Real i Auditorio Nacional de Música de Madrid, Teatro Comunale di Bologna, Staatskapelle Berlin, Konzerthaus Berlin, així com al festival Rossini de Pesaro. L'han dirigida mestres com Juanjo Mena, Pablo Heras-Casado, Michele Mariotti, Victor Pablo Pérez, Damiano Micheletto o Kevin Farrell, i directors d'escena com Emilio Sagi, Willy Decker i Rosetta Cucchi. El seu repertori inclou rols com *L'elisir d'amore*, *Don Pasquale*, *Werther*, *Falstaff*, *La vida breve*, *Les pêcheurs de perles*, *La donna del lago*, *La del manojo de rosas*, *Doña Francisquita*, *Luna de miel en El Cairo*, *El diablo en el poder*, *El huésped del sevillano*, entre d'altres. Entre els seus compromisos recents trobem *Thais* (*Thais*) a Saint-Etienne, *Amina* (*La sonnambula*) a Roma i *Liù* (*Turandot*) a Brussel·les.

Debutà al Gran Teatre del Liceu amb *Il viaggio a Reims* la temporada 2017/18 i ha tornat amb *Gianni Schicchi* (2022/23).

Gemma Coma-Alabert

Flora Bervoix

Mezzosoprano. Nascuda a Girona, Gemma Coma-Alabert va obtenir el primer premi al Conservatori Nacional de París, va prosseguir els seus estudis a la Guildhall School of Music de Londres i va ingressar a l'estudi de l'Opéra National de Lyon. El repertori de Gemma inclou rols com *Carmen*, *Ottavia*, *Dorabella*, *Isaura* i *Teresa* (*La sonnambula*). Ha actuat en prestigiosos teatres d'òpera com el Théâtre des Champs Élysées de París, el Teatro Real, el Palau de les Arts, l'Opéra de Bilbao, l'Opéra National de Montpeller, entre d'altres. Ha col·laborat amb orquestres com la London Philharmonic Orchestra, ORCAM, Orquestra de RTVE, OBC, entre d'altres. Ha treballat amb directors com Gustavo Dudamel, Lawrence Foster, Zubin Mehta, i directors d'escena com Peter Brook, Claus Guth i Krzysztof Warlikowski. La seva formació i musicalitat li han permès interpretar obres de compositors contemporanis com *In the Beginning* d'Aaron Copland o *Hour of the Soul* de Sofia Gubaidulina. En el camp de l'òpera contemporània, ha interpretat *Nixon in China* de John Adams, *Lessons in Love and Violence* de George Benjamin, entre d'altres. Al mercat discogràfic, ha gravat més de vint discos i DVD amb discogràfiques com Naxos, K617, Harmonia Mundi, etc.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2003/04 amb *L'enfant et les sortilèges*, i hi ha tornat en moltes ocasions, les darreres amb *El Pessebre* (2015/16), *Le nozze di Figaro*, *Rigoletto* i *Rèquiem* de Mozart (2016/17), *Andrea Chénier* (2017/18), *Luisa Miller* (2018/19), *Lessons in Love and Violence*, *La traviata*, el concert *Sondra Radvanovsky: Les tres reines* (2020/21), *La dama de piques*, *Die Zauberflöte* (2021/22), *Macbeth* (2022/23) i *Madama Butterfly* (2024/25).

Patricia Calvache

Annina

Soprano. Jove soprano espanyola, comença els seus estudis de cant a l'edat de dotze anys com a alumna al Reial Conservatori Professional de Música "Manuel de Falla" de la seva ciutat natal, Cadis. Posteriorment es trasllada a Sevilla, on realitza els seus estudis superiors de cant al Conservatori Superior de Música Manuel Castillo sota la direcció de la professora Rosa Ma de Alba. Després del seu pas pel conservatori, continua formant-se sota la direcció de la soprano Isabel Rey i del mestre Ernesto Palacios. Durant aquesta temporada debuta en el rol de Clorinda a l'òpera *La cenerentola* juntament amb la Fondazione Rete Lirica delle Marche, acompanyada del mestre Foti i amb la direcció escènica de Matteo Anselmi. Debuta al Gran Teatre Nacional de Lima de la mà del Festival Granda amb el rol de Musetta a *La bohème* sota la direcció musical del mestre Bonato. Posteriorment, debuta al Teatre Municipal de Lima novament amb el rol de Clorinda a *La cenerentola*. Properament participarà en la temporada del ROF en el seu debut com a Rosalia a *L'equivoco stravagante* sota la direcció musical del mestre Michele Spotti.

Debuta al Gran Teatre del Liceu.

Javier Camarena

Alfredo Germont

Tenor. Nascut a Xalapa (Mèxic), es graduà amb honors a la Universitat de Guanajuato. Des del seu debut a Zuric l'any 2007, la seva veu ha estat aplaudida interpretant un gran nombre de compositors, com ara Bellini, Bizet, Donizetti, Haydn, Mozart, Rossini i Verdi. Ha treballat amb directors com Claudio Abbado, Zubin Mehta o Fabio Luisi; i ha cantat en teatres europeus com la Wiener Staatsoper, l'Opéra national de Paris, la Bayerische Staatsoper de Munic, la Semperoper de Dresden o la Royal Opera House de Londres; i als Estats Units, a la San Francisco Opera o The Metropolitan Opera de Nova York. L'any 2014 cridà l'atenció de tot el món de l'òpera en bisar durant dues nits consecutives l'ària de Ramiro (*La cenerentola*) a The Metropolitan Opera de Nova York. Poc després ho faria amb l'ària de Tonio (*La fille du régiment*) al Teatro Real de Madrid.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2012/13 amb *L'elisir d'amore*, i hi ha tornat amb *Maria Stuarda* (2014/15), *Rigoletto* i *La fille du régiment* (2016/17), *I puritani* (2018/19), un recital (2019/20), *Lucia di Lammermoor* (2020/21) i *Die Zauberflöte* (2021/22) i *La cenerentola* (2023/24).

Xabier Anduaga

Alfredo Germont

Tenor. Xabier Anduaga, nascut el 1995 a Sant Sebastià, va començar a cantar amb el Cor de l'Orfeón Donostiarra i va actuar com a solista en concerts de música sacra durant la seva infantesa. Va estudiar al Centro Superior de Música del País Basc, centrant-se en la tècnica vocal amb Elena Barbé, la seva professora de referència, i va assistir a classes magistrals amb Alberto Zedda, Ernesto Palacio i Juan Diego Flórez, entre d'altres. El 2016 es va unir a l'Accademia Rossiniana de Pesaro, debutant com a Belfiore a *Il Viaggio a Reims*. En els primers anys de la seva carrera, Anduaga va destacar en rols rossinians i va ampliar el seu repertori al bel canto, actuant en escenaris com el Teatro Colón, el Théâtre des Champs-Élysées, el Rossini Opera Festival, el Musikverein de Viena, l'Opéra National de París, el Teatro Real i l'Hamburg State Opera. El 2019 va guanyar el Primer Premi al Concurs de Cant Operalia en les categories general i de Sarsuela. Altres reconeixements inclouen el Premi Internacional d'Òpera 2021 al Millor Jove Cantant i el Premi Ópera XXI. Entre els seus compromisos recents destaquen els seus debuts al Metropolitan Opera (*L'elisir d'amore*), la Royal Opera House i el Gran Teatre del Liceu (*Don Pasquale*), així com les seves actuacions al Teatro Real (*La sonnambula*), el Teatro di San Carlo (*I puritani*) i l'Òpera de Las Palmas (*Lucia di Lammermoor*). Entre els seus propers compromisos destaquen el debut com a Alfredo a *La Traviata* al Teatro Real i a l'Òpera de Las Palmas, i actuacions a la Bayerische Staatsoper i la Wiener Staatsoper.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2020/21 amb el concert *Del dolor a l'esperança* i tornà amb *Don Pasquale* (2022/23).

Artur Ruciński

Giorgio Germont

Baríton. Nascut a Varsòvia, va estudiar al Conservatori de la seva ciutat natal i va començar a cantar a l'Òpera de Cambra de la mateixa ciutat al Teatre Nacional de Polònia, on va debutar l'any 2002 amb *Ievgueni Onegin*. El director Valeri Guérguiev el convidà a interpretar el rol del Príncep Ieletski (*Píkovaia dama*), a més del rol protagonista de *Ievgueni Onegin* i Valentin (*Faust*). Entre els seus compromisos recents trobem el seu debut a la San Francisco Opera interpretant Giorgio Germont (*La traviata*), Francesco (*I masnadieri*) al Teatro dell'Opera di Roma, Ashton (*Lucia di Lammermoor*) al Teatro Real de Madrid, Comte de Luna (*Il trovatore*) a la Lyric Opera of Chicago, i, a l'Opéra Monte-Carlo, *Luisa Miller* en versió concert. També ha interpretat *La traviata*, *Manon* i *La bohème* a The Metropolitan Opera de Nova York, entre d'altres.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2009/10 amb *Król Roger*, i hi ha tornat amb *La bohème* (2015/16), *Il trovatore* (2016/17), *Un ballo in maschera* (2023/24) i *La forza del destino* (2024/25).

Mattia Olivieri

Giorgio Germont

Baríton. Aquest baríton italià es va graduar al conservatori Giovanni Battista Martini de Bolonya i va ingressar a la Scuola dell'Opera Italiana del Teatro Comunale d'aquesta ciutat. L'any 2015 va debutar al Teatro alla Scala de Milà com a Schaunard a *La bohème* amb Gustavo Dudamel i va participar com a Belcore a *L'elisir d'amore* al costat de Fabio Luisi en un flashmob a l'aeroport de Malpensa retransmès per la RAI. També ha interpretat Marcello a *La bohème* al Teatro La Fenice de Venècia i a De Nationale Opera d'Amsterdam, Schaunard al Palau de Les Arts Reina Sofia de València i a Milà, Guglielmo a *Così fan tutte* al Teatro dell'Opera de Roma, el rol titular de *Don Giovanni* al Teatro Massimo de Palerm i Ping a *Turandot* a l'Arena de Verona i al Festival de Bregenz. Recentment, ha interpretat Lescaut a *Manon* de Massenet a la Wiener Staatsoper, Don Giovanni a *Don Giovanni* a la Deutsche Oper Berlin, Malatesta a *Don Pasquale* al Teatro alla Scala de Milà, Escamillo a *Carmen* i Paolo Albiani a *Simon Boccanegra* al Teatro di San Carlo de Nàpols.

Debuta al Gran Teatre del Liceu.

Lucas Meachem

Giorgio Germont

Baríton. El baríton guanyador d'un Grammy, Lucas Meachem, és reconegut per la seva mestria en una àmplia varietat de rols operístics principals, així com per la creació de nous. Després d'un estiu al Teatro Real interpretant Sharpless a *Madama Butterfly*, Meachem obre la seva temporada 2024/2025 amb un recital destacat juntament amb la seva esposa, la pianista Irina Meachem, al Kennedy Center, presentat per Vocal Arts DC. Protagonitza el Comte di Luna en la producció *Il trovatore* de Verdi de la Houston Grand Opera. Meachem encapçalarà *Lucia di Lammermoor* de Donizetti al Teatro Comunale di Bologna, amb Daniel Oren dirigint una producció de Jacopo Spirei, abans de tancar la seva temporada amb l'estrena mundial d'*Il Nome Della Rosa* de Filidei al Teatro alla Scala, on interpreta el paper principal de Guglielmo da Baskerville, dirigit per Ingo Metzmacher. L'estiu del 2025 portarà actuacions com a Marcello a *La bohème* de l'Òpera de San Francisco.

Debutà al Gran Teatre del Liceu aquesta mateixa temporada amb *Madama Butterfly*.

Albert Casals

Gastone

Tenor. Nascut a Barcelona, començà els seus estudis musicals a l'Escolania de Montserrat. Posteriorment, i compaginant-ho amb la carrera d'Enginyeria tècnica de telecomunicacions, inicià els seus estudis de cant amb els professors Xavier Torra i Joaquim Proubasta, i més tard amb Mariella Devia, Viorica Cortez, Carlos Chausson i Dalmau González. Començà la seva etapa professional cantant al Cor de Cambra del Palau de la Música. Ha actuat en teatres i auditoris com el Gran Teatre del Liceu, Teatro Real de Madrid, Auditori de Barcelona, Palau de la Música Catalana de Barcelona, Auditorio Nacional de Madrid, Teatro Campoamor d'Oviedo, Teatro Arriaga de Bilbao, Auditori de Saragossa, Teatre La Faràndula de Sabadell, Teatre Verdi de Trieste, entre d'altres.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2010/11 amb *El retablo de Maese Pedro*, ja abans havia cantat *La venta focs* al Petit Liceu (2008/09), i ha tornat amb *Pagliacci* (2010/11), *Il turco in Italia* (2012/13), *Il prigionero* (2013/14), *Lucia di Lammermoor* (2015/16), *Il trovatore*, *Macbeth* (2016/17), *Luisa Miller* (2018/19), *Die Zauberflöte* (2021/22), *La gata perduda*, *Manon* (2022/23) i *Lady Macbeth de Mtsensk* (2024/25).

Josep Ramon Olivé

Baró Douphol

Baríton. Nascut a Barcelona i guanyador de diversos premis, l'any 2017 participà al projecte *Le Jardin des Voix* de William Christie i Les Arts Florissants, i el 2018 formà part del grup de cantants dels ECHO Rising Star. Inicià la seva formació musical a l'Escolania de Montserrat i l'Escola de Música de Barcelona amb violoncel, piano i cant. Més tard realitzà direcció coral i cant clàssic a l'Escola Superior de Música de Catalunya, per continuar a la prestigiosa Guildhall School de Londres la seva formació en cant. El seu repertori inclou papers, entre d'altres, com el Comte (*Le nozze di Figaro*), Mercutio (*Roméo et Juliette*), Tarquinius (*The rape of Lucretia*), Kuliigin (*Káťa Kabanová*), Maximilian (*Candide*), Polifem (*Acis and Galatea*), Orfeo (*L'Orfeo*), Aeneas (*Dido and Aeneas*), Sam (*Trouble in Tahiti*), Gugiélmo (*Così fan tutte*) i Doctor Falke (*Die Fledermaus*).

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2017/18 amb Ensaladas. Retaules Musicals del Renaixement, i hi ha tornat amb *Candide*, *Káťa Kabanová* i *Tosca* (2018/19), *Diàlegs de Tirant e Carmesina* (2019/20), *Don Giovanni* i *La bohème* (2020/21) i *Eugene Onegin* (2023/24).

Pau Armengol

Marquès d'Obigny

Baríton. Nascut a Sabadell, s'ha format vocalment amb Carlos Chaussou. A més, ha rebut lliçons de Jaume Aragall, Eva Mei, Celso Albelo, Mariella Devia o Plácido Domingo. Després d'obtenir el títol de doctor en Química Teòrica i Computacional per la UAB, debutà a Sabadell amb el rol de Leporello (*Don Giovanni*) i posteriorment fou seleccionat pel Centre de perfeccionament Plácido Domingo del Palau de les Arts de València. Ha desenvolupat els rols de Leporello i Don Giovanni (*Don Giovanni*), Figaro (*Le nozze di Figaro*), Dulcamara (*L'elisir d'amore*), Colas (*Bastien und Bastienne*), Frank (*Die Fledermaus*), Sagrestano (*Tosca*), The Baritone (*The Four Notes Opera*), Martino (*L'occasione fa il ladro*), entre d'altres. En el camp de l'oratori i el lied, va debutar en el concert inaugural del Festival Life Victoria 2020 com a Life New Artist i va ser seleccionat com a perceptor de la Beca Bach-Fundació Salvat 2020. Ha estat dirigit per mestres com Karl-Friedrich Beringer, Roberto Abbado o Plácido Domingo.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2021/22 amb *La flauta màgica*, i ha tornat amb *La gata perduda*, *Gianni Schicchi* i *Manon* (2022/23).

Gerard Farreras

Doctor Grenvil

Baix. Gerard Farreras és membre de l'ensemble de la Deutsche Oper Berlin. A la temporada 23/24, Gerard va debutar com a Raimondo Bidebent (*Lucia di Lammermoor*), Timur (*Turandot*) i va reprendre els rols de Colline (*La bohème*), Don Basilio (*Il barbiere di Siviglia*), Dottor Grenville (*La traviata*), entre d'altres. Ha estat membre de l'*Internationales Opernstudio* de la Staatsoper Stuttgart del 2020 al 2023, on va interpretar Sarastro i Sprecher (*Die Zauberflöte*), Angelotti (*Tosca*), Uncle Bonzo (*Madama Butterfly*), Basilio (*Il barbiere di Siviglia*), Nikitic (*Boris Godunov*), Farfarello i Die Küchin (*Die Liebe zu drei Orangen*), Zúñiga (*Carmen*), entre d'altres. Ha estat guardonat amb cinc premis extraordinaris al 60è Concurs Tenor Viñas i al Voci Verdiane Città di Busseto. Ha actuat a *Anna Bolena* a Les Arts (València), *The Nose* al Teatro Real (Madrid), *Otello* a Pamplona, *Tosca* a Oviedo, *Die Zauberflöte* a Peralada, *La traviata* a Parma, *La Bohème* amb la Simfònica del Vallès (Barcelona) i la *Messa da Requiem* a la Filharònica de Berlín, entre d'altres.

Entre els seus pròxims compromisos destaquen *Lucia di Lammermoor* a la Deutsche Oper Berlin, la *Messa da Requiem* a Baluarte (Pamplona) i *Pulcinella* amb l'OSCyL, entre d'altres. Debuta al Gran Teatre del Liceu.

Carlos Cremades

Giuseppe

Nascut a Barcelona, cursà estudis musicals al Conservatori Superior de Música del Liceu, obtenint el títol de professor de grau superior com instrumentista (acordió). Com a instrumentista formà part de l'Orquestra de cambra d'Acordions de Barcelona (L'OCAB, 1991-1997). Com a tenor ha tingut la guia de Chris Merrit i Jaume Aragall. En el seu repertori trobem rols com Alfredo (*La traviata*), Conte Almaviva (*Il barbiere di Siviglia*), Ernesto (*Don Pasquale*), Faust, Fenton (*Falstaff*), Il Duca di Mantova (*Rigoletto*), Ismaele (*Nabucco*), Rodolfo (*La bohème*), Don Carlo, Cassio (*Otello*), Edmondo (*Manon Lescaut*), Don José (*Carmen*) o Tamino (*Die Zauberflöte*). Des de l'any 2018 col·labora amb el Cor del Gran Teatre del Liceu, del què actualment és integrant.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2011/12 amb *Jo, Dalí* hi ha tornat amb *Così FUN tutte* (2012/13 i 2013/14) i amb *Eugene Onegin, Turandot* i *Adriana Lecouvreur* (2023/24).

José Luis Casanova

Giuseppe

Nascut a Saragossa, va iniciar els seus estudis musicals als 8 anys i va destacar en piano, flauta i cant. Va obtenir el títol Superior de piano al Conservatori de Música Joaquín Rodrigo de València i es va titular en cant amb Miguel Bou. Va debutar en òperes com *La bohème* i *Lucia de Lammermoor*. Va dirigir l'Escolania de Ntra. Sra. Del Socorro a Benetusser abans d'aprovar oposicions pel cor del Gran Teatre del Liceu el 1993. Va perfeccionar la seva formació a la Neu Oper de Frankfurt a Alemanya i va debutar en rols de repartiment. Va guanyar el premi Juan Oncina al Concurs internacional de cant Tenor Viñas el 2001. Des del 2002, participa en produccions del Gran Teatre del Liceu i ha ampliat el seu repertori amb rols destacats com Des Grieux a *Manon* i Romeo a *Romeo et Juliette*, ambdues a la gira "Òpera a Catalunya". A més, ha col·laborat en solitari en diverses produccions i festivals, consolidant una carrera internacional que inclou actuacions a Espanya i Itàlia.

Va debutar al Gran Teatre del Liceu la temporada 2001/02 amb *Henry VIII* i ha tornat en nombroses ocasions, la darrera amb *Un ballo in maschera* (2023/24).

Pau Bordas

Criat de Flora / Comissionat

Nascut a Barcelona, estudià cant amb Maria Dolors Aldea, piano i música de cambra amb Antoni Bes-ses i Àngel Soler, i percussió amb Xavier Joaquím. Del 1994 al 1996 estudia a la Royal Academy of Music de Londres on cursa el Postgraduat d'Oratori i Lied amb els mestres Mark Wildman, Iain Led-ingham, Robert Spencer i Paul Esswood, obtenint l'Advanced Diploma amb mèrits. Paral·lelament obté el Performer's Diploma a la Guildhall School of Music and Drama de Londres. Ha rebut classes magistrals de Robert Tier, Joan Pons, Kemal Khan i Paul Schilawsky. Ha treballat amb els directors Philippe Herreweghe, Jordi Savall, Gustav Leonhart, Jordi Casas, Josep Pons, Manel Valdivieso, James Ross o Ernest Martínez Izquierdo, entre d'altres. Ha interpretat entre altres: *L'incoronazione di Poppea* de Monteverdi; *Dido and Aeneas* de Purcell; *Giulio Cesare, Apollo i Dafne* de Händel, *Così fan tutte* (Guglielmo) i *Die Zauberflöte* (Papageno), *La Serva Padrona* de Pergolesi, o *Il barbiere di Siviglia* (Bartolo).

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2022/23 amb *Manon*.

Alessandro Vandin

Criat de Flora / Comissionat

Baix. Nascut a Verona, va començar l'estudi del cant amb disset anys al conservatori de Verona, amb la soprano Maria Sokolinska. Després de graduar-se es va perfeccionar a Verona mateix amb Angelo Capobianco. Va treballar com a artista del cor al teatro Regio di Parma, La Fenice de Venècia, el San Carlo de Nàpols, el Maggio Musicale Fiorentino, el Teatro Regio di Torino, l'Arena di Verona, l'Opera de Montecarlo, l'Accademia di Santa Cecilia i la Scala de Milà.

Des del setembre 2023 és membre del cor del Gran Teatre del Liceu de Barcelona.

Relació personal Gran Teatre del Liceu

DIRECCIÓ GENERAL

Valentí Oviedo

Secretaria de direcció

Ariadna Pedrola

Assessoria jurídica

Elionor Vilén

Vanesa Figueres

Elena Martí

Lola Pozo Flor

DIRECCIÓ ARTÍSTICA

I PRODUCCIÓ

Víctor García de Gomar

Vincenzo d'Amore

Pol Avinyó

Planificació

Yolanda Blaya

Contractació

Albert Castells

Meritxell Penas

Producció executiva

Sílvia Garcia

Lídia Gilabert

Cristina Haba

Muntsa Inglada

Míriam Martín Ferrer

Joan Rimbau

Producció

d'esdeveniments

Deborah Tarridas

Sobretítols

Anabel Alenda

Gloria Nogué

Marc Renau

DIRECCIÓ MUSICAL

Josep Pons

Antoni Pallès

Direcció Departament

Josep M. Armengol

Núria Piquer

Arxiu musical

Elena Rosales

Irene Valle

Mestres assistents

musicals

Rodrigo de Vera

David-Huy Nguyen-Phung

Jaume Tribó

Véronique Werklé

Regidoria musical

Lluís Alsius

Ángel Armenteros

Juan Daniel Artacho

Luca Ceruti

Micky Galindo

Orquestra

Kai Gleusteen

Oscar Alabau

Enric Albiol

Olga Aleshinski

Nieves Aliaño

César Altur

Andrea Amador

Joaquín Arrabal

Sandra Luisa Batista

Joan Andreu Bella

Lluís Bellver

Francesc Benítez

Jordi Berbegal

Josep M. Bernabeu

Claire Bobij

Kostadin Bogdanoski

Josep Bracero

Bettina Brandkamp

Esther Braun

Merce Brotons

Pablo Cadenas

Javier Cantos

Josep Antón Casado

Andrea Ceruti

J. Carles Chordà

Carles Chordà

Francesc Colomina

Albert Coronado

Charles Courant

Savio de la Corte

Birgit Euler

Juan Pedro Fuentes

Ferran Garcerà

Alejandro Garrido

Juan González Moreno

Ródica Mónica Harda

Piotr Jeczmyk

Lourdes Kleykens

Magdalena Kostrzewszka

Aleksandar Krapovski

Émilie Langlais

Paula Lavarías

Jing Liu

Kalina Macuta

Sergii Maiboroda

Darío Mariño

Manuel Martínez

Juanjo Mercadal

Aleksandra Miletic

Albert Mora

David Morales

Liviú Morna

Mihai Morna

Salomé Ossa

Emili Pascual

Ma Dolors Paya

Enric Pellicer

Raúl Pérez

Cristoforo Pestalozzi

Ionut Podgoreanu

Alexandre Polonski

Sergi Puente

Annick Puig

Ewa Pyrek

Joan Renart

Ma José Rielo

Artur Sala

Guillermo Salcedo

Fulgencio Sandoval

Cristian Sandu

Javier Serrano

Oleg Shport

João Paulo Soares

Oksana Solovieva

Barbara Stegemann

Raul Suárez

Tiziana Tagliani

Renata Tanellari

Guillaume Terrail

Franck Tollini

Yana Tsanova

Marie Vanier

Bernardo Verde

Jorge Vilalta

Matthias Weinmann

Cor

Pablo Assante

Alejandra M. Aguilar

Andrea Antognetti

Francisco Javier Ariza

Walter Sebastián Bartaburu

Pau Bordas

Margarita Buendía

José L. Casanova

Alexandra Codina

Carlos Cremades

Miguel Ángel Curras

Mercedes Darder

Dimitar Darlev

Gabriel Antonio Diap

Leonardo Martín Domínguez

Maríel Fontes

Jordi Galán

María Genís

Stefano Gentili

Elisabeth Gillming

Ignasi Gomar

Oihane González de Vinaspre

Olatz Gorrotxategi

Lucas Groppo

Gema Hernández

M. Carmen Jiménez

Sung Min Kang

Yordanka Leon

Glòria López

Raquel Lucena

Mónica Luezas

Elizabeth Maldonado

Aina Martín

Xavier Martínez

José Antonio Medina

Ivo Mischev

Raquel Momblant

Daniel Muñoz

M. Àngels Padró

Plamen G. Papazikov

Eun Kyung Park

Natalia Perelló

Marta Polo

Joan Prados

Domingo Ramos

Alexandra Rosa

Miquel Rosales

Yulia Safonova

Sara Sarroca

Olga Szabo

Cristina Tena

Igor Tsenkman

Nauzet Valerón Brito

Alessandro Vandin

Ingrid Venter

Helena Zaborowska

Guisela Zannerini

LiceuAprèn

Jordina Oriols

Julia Getino

Carles Gibert

Margarida Olivé

Gemma Pujol

LiceuApropa

Irene Calvís

DEPT. COMUNICACIÓ

I EDICIONS

Nora Farrés

Premsa

Joana Lladó

Digital

Christian Machío

Marc Sala

Edicions

Sònia Cañas

Arxiu

Marc Gaspa

Producció d'audiovisuals

Clara Bernardo

Santi Gila

Berta Simó

Disseny

Lluís Palomar

DEPT.

ECONOMICOFINANCER

Ana Serrano

Direcció

Cristina Esteve

Control econòmic

M. Jesús Fèlix

Gemma Rodríguez

Comptabilitat

Núria Ribes

M. Carme Aguilar

M. José García

Jaume Masana

Roser Pausas

Tresoreria i assegurances

Jordi Cabrero

Compres

M. Isabel Aguilar

Javier Amorós

Eva Grijalba

Anna Zurdo

DEPT. DE MÀRQUETING I COMERCIAL

Mireia Martínez

Màrqueting

Eva Bautista
Montse Cardona
Teresa Lleal
Agnès Pérez
Judith Ruiz

Business Intelligence

Jesús García

Abonaments i localitats

Marisa Calvo Fernández
Aroa Lebron
Marian Márquez Gracia
Adrià Peraire
Sonia Puig-Gròs
Marta Ribas
Gemma Sánchez

DEPT. DE RRII, MECENATGE I ESDEVENIMENTS

Helena Roca

Patrocini i Mecenatge

Laia Ibarz
Paula Gómez
Sandra Oliva
Sandra Modrego
Mireia Ventura

Esdeveniments

Isabel Ramón
Marcos Romero
Paulina Soucheiron

Relacions Públiques

Núria Rodríguez
Pol Avinyó
Laura Prat
Mireia Salanqueda

Atenció a l'espectador

Bruna Bassó
Mària Bericat
Jaume Buxeda
Aina Callau
Helena Cardona
Marc Carulla
Marian Casals
Carla Casellas
Roger Castells
Rosa Castillo
Noel Colon
Alba Contreras
Pol Correa
Julia Cortina
Eloi Duran
Ainara Elejalde
Clara Enrich
Duna Esteve
Elia Figueras
Oriol Fontanals
Talita Gabarre
Ariadna Gil
Lola Gras
Elisa Gutiérrez
Oriol Janué
Cèlia Jacquet
Biruktawit Jofra
Aleix Lladó

Pol Martí
Martina Mesado
Pol Modrego
Mar Montserrat
Victòria Moragas
Julia Morales
Marta Niell
Xavier Pérez
Marta Rosselló
Marc Roucaud
Joana Roy
Anna Rueda
Anna Rueda
Berta Sagrera
Lara Sánchez
Jana Sandiumenge
Jana Saumell
Marc Sevilla
Maria Solà
Maria Solé
Victor Soto
Maria Torredelot
Mar Torrents
Carlos Torres
Laia Valls
Martina Vera
Francisco Zambrano
Cèlia Zhunyu Giménez

DEPT. DE RECURSOS HUMANS

I SERVEIS GENERALS

Jordi Tarragó

Administració de personal

Jordi Aymar
Marina Mata
Mercè Siles

Formació i seguretat i salut laboral

Rosa Barreda
Recepció
Cristina Ferraz
Christian López

Seguretat

Ferran Torres

Informàtica

Raquel Boza
Pilar Foixench
Sara Martí
Xavier Massotti
Nicolás Pérez
Instal·lacions i manteniment
Susana Expósito
Helena Ferré
Domingo García
Isaac Martí

DEPT. TÈCNIC

Xavier Sagrera

Oficina tècnica

Marc Comas
Guillermo Fabra
Paula Miranda
Natalia Paradela
Eduard Torrents

Coordinació escènica

María de Frutos
Miguel Ángel García
Pablo Huerres
Txema Orriols
Cristina Viñas
Judith Villalmanzo

Logística i transport

José Jorge González
Eloi Batalla
Lluís Suárez

Maquinària

Albert Anguera
Ricard Anguera
Joan A. Antich
Natalia Barot
Pere Bonany
Albert Brignardelli
Arnau Burgada
Raúl Cabello
Maravillas Chenoll
Ricard Delgado
Yolanda Escoda
Sebastià Escutia
Emili Fontanals
Jordi Fuentes
Pablo Gómez
Norbert Gulya

Albert Julvé
Ramon Llinas
Eduard López
Gonzalo Leonardo López

Francesc X. López
Begoña Marcos
Aduino J. Martínez
Manuel Martínez

Roger Martínez
Eduard Melich
Bautista V. Molina
Albert Peña

Esteban Quifer
Esther Obrador
Carlos Rojo
José Rubio

Bernat Salva
Tito Sánchez
Jordi Segarra
Marc Tomàs

Maquinària

Maria Torres
Luminotècnia
Susana Abella
Juan Boné
Sergi Escoda

Oriol Franquesa
Oriol Gallues
J. Pere Gil
Gervasi Juan

Anna Junquera
Toni Larios
Joaquim Macià
Francesc Macip

Antoni Magrina
Vicente Miguel
Enric Miquel
Alfonso Ochoa
Carles A. Pascua
Robert Pinies

José C. Pita
Ferran Pradesaba
Artur Sampere
Josué Sampere

Tècnica d'audiovisuals

Jordi Amate
Antoni Arrufat
Guillem Guimerà
Gerard Mora

Amadeo Pabó
Carles Rabassa
Josep Sala
Antoni Ujeda

Angel Vilchez

Attrezzos

Javier Andrés
Stefano Armani
José Luis Encinas
Montserrat Gandia
Emma García

Miguel Guillén
Antoni Lebrón
Ana Pérez
Andrea Poulastrou

Lluís Rabassa
Jaume Roig
Josep Roses
Vicente Santos

Marta Soterias

Regidoria

Albert Estany
Immaculada Faura
Juan Antonio Romero
Jordi Soler

Sastreria

Amaranta Albornoz
Rui Alves
Nadia Balada
María del Mar Cañavate

Esther Chércoles
Alejandro Curcó
Sheila Escudero
Rafael Espada

David Farré
Cristina Fortuny
Carme González
Esther Linuesa

María Norbelly Londoño
Jaime Martínez
Patricia Miranda
Elisabeth Nicolau

Imma Porta
Teresa Revenga
Blanca Rodríguez
Dolors Rodríguez

Gloria Royo
Javier Sanz
Joan Sanz
Montserrat Vergara

Alba Viader
Patrícia Viguer
José Francisco Ybarra

Caracterització

Susana Ben Hassan
Monica Núñez
Liliana Pereña
Miriam Pintado
Núria Valero

Direcció

Nora Farrés

Coordinació

Sònia Cañas, Marc Gaspà

Col·laboradors en aquest programa

Jaume Radigales

Disseny original

Bakoom Studio

Disseny

Minimilks

Fotografia

Christian Machío, Sergi Panizo

Copyright 2025:

Gran Teatre del Liceu sobre tots els articles d'aquest programa i fotografies pròpies

Informació sobre publicitat i Programa de Patrocini i mecenatge

liceubarcelona.cat / mecenes@liceubarcelona.cat / 93 485 86 31

Comentaris i suggeriments

edicions@liceubarcelona.cat

La Fundació del Gran Teatre del Liceu és membre de

OPERA VISION

El Gran Teatre del Liceu ha obtingut les certificacions

EMAS (Eco Management and Audit Scheme)

ISO 14001 (Sistema de gestió ambiental)

ISO 50001 (Sistema de gestió energètica)

Distintiu de garantia de qualitat ambiental

GA-2016/0235

GE-2016/0036

Gran Teatre del Liceu